БҮГҮ ЧУРТТАРНЫҢ ПРОЛЕТАРИЙЛЕРИ, КАТТЫЖЫҢАР!

1925 чылда үндезилеттинген

ШЫН

СОВЕТ ЭВИЛЕЛИНИҢ КОММУНИСТИГ ПАРТИЯЗЫНЫҢ ТЫВА ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ КОМИТЕТТЕРИНИҢ, АЖЫЛЧЫ ЧОННАР ДЕПУТАТТАРЫНЫН ОБЛАСТЬ БОЛГАШ КЫЗЫЛ ХООРАЙ СОВЕТТЕРИНИҢ ОРГАНЫ

1958 ч. НОЯБРЬ 1 СУББОТА № 217 (4187)

Өртээ 20 коп.

Оолдар болгаш кыстар! Коммунистиг ёзу-биле чурттап болгаш ажылдап өөреницер! Коммунизмниң идепкейлиг болгаш могаг чок тургузукчулары болуңар!

(СЭКП ТК-ныҢ Кыйгырыгларындан).

ВЛКСМ Төп КомитединиҢ байырлыг пленуму

Эш Н. С. ХРУЩЕВТУҢ чугаазы

Эштер!

Улустуң аас-кежии дээш, коммунизм дээш демиселге партияның шылгаттынган болгаш идегелдиг дузалакчызы Бүгү-эвилелдиң Аныяктарының Ленинчи Коммунистиг Эвилелиниң дөртен чылын бүгү совет улус бөгүн улуг байырлал кылыр демдеглеп турар-ыр.

Комсомолдуң амыдыралының болгаш демиселиниң программазын бистиң мерген угаанныг баштынчыыс болгаш башкыыс Владимир Ильич Ленин тодаргайлап айыткан. Ленинчи чагыгларны ыдыктыы-биле күүсетпишаан, ооң өөредиин атказарлаашкын чок эдербишаан, комсомол Төрээн чурт-биле кады ажыл-херектерге-даа, бистиң Совет Ада-чурттувустуң дайзыннарынга уйур тулчуушкунварга-даа демиселдиң болгаш тиилелгелериниң улуг. оруун эрткен.

Бистиң улус, партия, комсомолга, ооң алдарлыг ажыл-херектеринге чоргаарланып турар. Коммунистиг тургузуушкунуң кайгамчыктыг перспективалары комсомолдуң мурнунда, бүгү совет аныяктарның мурнунда ажыттынган. Ынчалдаа, ол чаагай сорулгалар аныяктарның мурнунга кажан-даа, кайа-даа туруп кербээн, боттарының күүн салыр болгаш боттарының аргаларын илередир мындыг калбак аргалар оларга турбаан дээрзин дидим чугаалап болур. Ол аргаларны коммунистерниң партиязы совет аныяктарның мурнунга ажыдып берген.

Бо дөртен чылдарның дургузунда комсомол хөй түүлдерни кылган. Партияга болгаш улуска ол эки билдингир. Комсомол ТК-ның бирги секретары эш Семичастный комсомолдуң чедишкиннериниң дугайын болунуң илеткелинге эки чугаалаан. Ынчалдаа ооң ажыл-иштиг-ла ыяк-ла ыяк болгаш чок-ла ыяк бодап турар. Ёзулуг ленинчи болур деп аңаа допчузу-биле харылаан болур. Ол дээрге кезээде, бүгү-ле түүлдерге, кандыг-даа албан-дужаалга, кандыг-даа ажыл-херекке демиселчи болгаш революсчу болур дээни ол-дур. Ол чүл дээрге сеңээ хамаарышкан чылларны чурттап өртер дээш сээн аңаа-ла төрүттүгениң ол эвес деп чүвени тодаргай медереп билир дээни ол-дур. Социалистиг ниитилелге төрүттүнген болгаш чүгле бодуңга эвес, харын хамыктың мурнунда улуг сорулгаже бар чыдар ниитилелдиң херээнге чурттап турар сен. Ынчалдаа сээн бүгү ажыл-херектериң, сагыш-бодалдарың болгаш аажы-чаңың ол чаагай сорулгага чагыткан турар ужурлуг.

Партия комсомолдан чүгле өрес-маадырлыг чорукту болгаш бистиң херээвисте бердинишкинни эвес, харын бедик культураны, өртем билиглиг болур чорукту, күш-ажылга ынакшылды, ажыл-ишчи чорукту, улустуң байлаан ээ ёзузу-биле көөр чорукту база маңан турар. Өөреникчи аныяктарны кижизидериңге, школаның амыдырал-биле харылзаазын быжыглаарынга комсомол улуг роль-дуг болур. Комсомол болза күш-ажылга ынакшылды болгаш ону хүндүлеп көөр чорукту аныяктарга үргүлчү чаңчыктырар ужурлуг.

Чалыы назын—кижиниң амыдыралынга онза үе—чүткүлдүг хандыкшыдарның болгаш кыптыгын чоруур энергияның үеэн деп чүвени утпаңар, эштер. Кижи бүрүзү чалыы чораан шаанда өрес-маадырлыг чорукту дугайын күзел, сорук керииишкинниг түүлдерже чүткүп, боттунуң күштерин кириишки дег черии дилеп чоруур. Ынчангаш ол дилеп тывыышкынарга астыкпас, алдаг-далдарны кылбас төлөөде, оолдар, кыстарга дузалаар, а оларның энергизазын ажыктыг ажыл-херектерже, улустуң чаагай чоруунче угландырар ужурлуг. Моон уламындан комсомолдуң ролю кончуг харыысалгалыг.

Коммунистиг партия, бистиң бүгү улузувус алдарлыг Ленинчи комсомолга улуг идегелдерни онаап турар. Бистиң аныяктарывыс моон соңгаар-даа бедик идейлиг, күш-ажылга ынакшылдыг, капшагай шыдамыг, боттарының улузунга, боттарының социалистиг Төрээн чуртунга изиг ынакшылдыг, ону камгалап туржуруңга кезээде белен кылдыр өзер дээрзинге партия бүүрен турар. Бистиң аныяк коммунистиг салгакчыларывыс коммунизм дээш демиселге чаа улуг сорулгаларны күүсеп шыдаар!

Эштер! Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының Төп Комитединден комсомолга байырлыг чагааны номчуп бээрин менээ чөпшээреп көрүңер.

Эш В. Е. СЕМИЧАСТНЫЙНЫҢ илеткелинден

Улуг, өөрүшкүлүг байырлалды бөгүн демдеглеп турар-ыр бис деп ол чугаалаан. — ВЛКСМ дөртен хар харлаан. Алдарлыг байырлалды бүгү совет улус бистериниң-биле кады демдеглеп турар.

Бүгү эр, херээжен комсомолчуларга, аныяк ажылчыннарга, колхозчуларга, аныяк эртемденнерге, тускай эртемниглерге, студентилерге, өөреникчилерге, Совет Армияның дайынчыларынга, бүгү совет оолдар, кыстарга алдарлыг байырлалбиле холбаштыр В. Е. Семичастный ВЛКСМ ТК-ныҢ өмүнээзинден изиг байыр чедирип, олар ажыга, өөредилгеге чедишкиннерлиг, амыдырал-чуртталгага аас-кежиктиг болурун күүзөн.

Улустуң чаагай чоруунга, төрээн Коммунистиг партиязынга өөдүшкү кылдыр комсомол дөртен чылдар чурттап болгаш ажылдап турар деп илеткелчи чугаалаан. Ынчангаш ооң күжү хүннүң-не, чылдың-на быжыгып, хүрээлеп өзүп турар. Калыг-дошкун 1918 чылда Коммунистиг аныяктарның өөрелеи кылдыр партияның сырый каттыштырганы аныяк революсчуларның чаэрби ийи муң кижилиг отряды бөгүн коммунизм дээш демиселдиң эң-не берге черлериниче партияның баштайгы кыйгырыын ёзугаар баарынга белен аныяк энтузиастарның 18 миллион кижилиг армиязы кылдыр өскен.

Бистиң байырлалывыс кайгамчык үеде эртип турар-ыр. Партияның өлчет чок XXI съездизи үш ай болгаш Москвага ажыттынар. Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының съездилери—Совет күрүнениң амыдыралынга, бистиң улустарывыстың салым-чолунга, чырыткылыг келир үе дээш оларның демиселинге төөгүлүг үелер ол.

Ленинчи комсомолдуң чырыткылыг, күш-ажылчы болгаш маадырлыг чоруктар-биле долдунган төөгүзүнүң дугайын илеткелчи тодаргай чугаалаан. Ооң бүгү алдарлыг дайынчы оруу Коммунистиг партия-биле, социализмниң тиилелгези база бистиң чуртувуска коммунизмни тургузар дээш ооң маадырлыг демисели-биле, совет улустуң төөгүзүбиле чарылбас холбаалыг.

Ажылчын болгаш тараачын аныяктарның 1918 чылдың октябрь 29-та партияның ТК-зының инициативазы болгаш удуртулгазы-биле чыылдырган бирги Бүгү-россия съездизи Россияның Аныяктарының Коммунистиг Эвилелиниң тургустунганың политика болгаш организас талазы-биле быжыглаан.

Бөгүн, ВЛКСМ-ниң дөртен чылын байырлалдыг демдеглевишаан, совет оолдар болгаш кыстар улустуң херээ дээш демиселге революцияның болгаш хамаатты дайынның чылдарында өлген аныяк маадырларның турасказалының мурнунга баштарын өөгейтип турар. Коммунистер-биле, улустуң ең эки оолдар, кыстары-биле кады Совет эрге-чагырганы чаалап болгаш камгалап алган баштайгы салгалдың комсомолчуларынга ханызы-биле өөрүп четирген бис.

Хамаатты дайынга, улус ажылагыйын катап тургузарынга комсомолдуң киржилгезин чугаалаан, эш Семичастный РКСМ-ниң III съездизинге В. И. Ленинниң чугаазының комсомолдуң даралындагы бүгү ажыл-чорудулгазынга үнелеп четтиннес ужур-дузалыын онзалап демдеглээн. Ол дээрге аныяктарның коммунистиг кижизидилгезиниң талазы-биле марксизм-ленинизмниң теоретиктиг болгаш программыг ең чугула документилериниң бирээзи кылдыр төөгүде кирген. Аныяктарның коммунистиг шимчэшкининиң кол айтырыгларынга кайгамчык тоолаг талазы-биле быжыглаан.

Бөгүн, ВЛКСМ-ниң дөртен чылын байырлалдыг демдеглевишаан, совет оолдар болгаш кыстар улустуң херээ дээш демиселге революцияның болгаш хамаатты дайынның чылдарында өлген аныяк маадырларның турасказалының мурнунга баштарын өөгейтип турар. Коммунистер-биле, улустуң ең эки оолдар, кыстары-биле кады Совет эрге-чагырганы чаалап болгаш камгалап алган баштайгы салгалдың комсомолчуларынга ханызы-биле өөрүп четирген бис.

Хамаатты дайынга, улус ажылагыйын катап тургузарынга комсомолдуң киржилгезин чугаалаан, эш Семичастный РКСМ-ниң III съездизинге В. И. Ленинниң чугаазының комсомолдуң даралындагы бүгү ажыл-чорудулгазынга үнелеп четтиннес ужур-дузалыын онзалап демдеглээн. Ол дээрге аныяктарның коммунистиг кижизидилгезиниң талазы-биле марксизм-ленинизмниң теоретиктиг болгаш программыг ең чугула документилериниң бирээзи кылдыр төөгүде кирген. Аныяктарның коммунистиг шимчэшкининиң кол айтырыгларынга кайгамчык тоолаг талазы-биле быжыглаан.

Бөгүн, ВЛКСМ-ниң дөртен чылын байырлалдыг демдеглевишаан, совет оолдар болгаш кыстар улустуң херээ дээш демиселге революцияның болгаш хамаатты дайынның чылдарында өлген аныяк маадырларның турасказалының мурнунга баштарын өөгейтип турар. Коммунистер-биле, улустуң ең эки оолдар, кыстары-биле кады Совет эрге-чагырганы чаалап болгаш камгалап алган баштайгы салгалдың комсомолчуларынга ханызы-биле өөрүп четирген бис.

Ленинчи комсомолдуң чырыткылыг, күш-ажылчы болгаш маадырлыг чоруктар-биле долдунган төөгүзүнүң дугайын илеткелчи тодаргай чугаалаан. Ооң бүгү алдарлыг дайынчы оруу Коммунистиг партия-биле, социализмниң тиилелгези база бистиң чуртувуска коммунизмни тургузар дээш ооң маадырлыг демисели-биле, совет улустуң төөгүзүбиле чарылбас холбаалыг.

Ажылчын болгаш тараачын аныяктарның 1918 чылдың октябрь 29-та партияның ТК-зының инициативазы болгаш удуртулгазы-биле чыылдырган бирги Бүгү-россия съездизи Россияның Аныяктарының Коммунистиг Эвилелиниң тургустунганың политика болгаш организас талазы-биле быжыглаан.

Бөгүн, ВЛКСМ-ниң дөртен чылын байырлалдыг демдеглевишаан, совет оолдар болгаш кыстар улустуң херээ дээш демиселге революцияның болгаш хамаатты дайынның чылдарында өлген аныяк маадырларның турасказалының мурнунга баштарын өөгейтип турар. Коммунистер-биле, улустуң ең эки оолдар, кыстары-биле кады Совет эрге-чагырганы чаалап болгаш камгалап алган баштайгы салгалдың комсомолчуларынга ханызы-биле өөрүп четирген бис.

Хамаатты дайынга, улус ажылагыйын катап тургузарынга комсомолдуң киржилгезин чугаалаан, эш Семичастный РКСМ-ниң III съездизинге В. И. Ленинниң чугаазының комсомолдуң даралындагы бүгү ажыл-чорудулгазынга үнелеп четтиннес ужур-дузалыын онзалап демдеглээн. Ол дээрге аныяктарның коммунистиг кижизидилгезиниң талазы-биле марксизм-ленинизмниң теоретиктиг болгаш программыг ең чугула документилериниң бирээзи кылдыр төөгүде кирген. Аныяктарның коммунистиг шимчэшкининиң кол айтырыгларынга кайгамчык тоолаг

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Коммунистер чаа өөредилге чылында

Улуг-Хем районнуң коммунистери партия чырыдыышкынының системазында чаа өөредилге чылына моон мурнунда чылдардан артык организастыг болгаш бедик сонуургалдыг ужурашканнар. Ол таварылга өвес, чүге дээрге бо өөредилге чылында коммунистер янзы-бүрү бөлүмнериң болгаш политшколаларның программаларын өөренири-биле кады партияның ам болур эзлег чок XXI съездизиниң материалдарын өөренир дээш ооң парталгага үнерин четикпейн манап турарлар.

Бо чылын районда партийжи өөредилгениң бүгү хевирлериндe 700 ажыг кижи хаара туттунган. Оларның иштинде 348 коммунистер, 159 комсомолчулар бар. Мурнуку чылдарга дөмейлээрге бо өөредилге чылында районда партия чырыдыышкынының четкизи улам калбарган болгаш янзы-бүрү хевирлиг апарган. СЭКП-ниң төөгүзүн өөренир 10, марксизм-ленинчи философияны өөренир 1, тодаргай экономика өөренир 4, политэкономия өөренир—1, В. И. Ленинниң, Крупскаяның, Макаренконуң педагогика талазы-биле ажылдарын өөренир 1, агар-политика өөренир 9 бөлүмнер болгаш 5 политшколалар тургустунган. Оон ангыда СЭКП райкомунуң чанында ийи чылдың кежээки экономика школазы бар.

Оларның хей кезин чаа өөредилге чылының баштайгы кичээлдерин эки организастыг эгелээннер. Чижээ, «Эйлиг-Хем», «Чодураа» колхозтарда СЭКП төөгүзү өөренир бөлүмнер (пропагандистери В. Будуге, Дамдынчап), Шагаан-Арыг хоорайның № 1 болгаш 2 ортумак школаларында философия, политэкономия өөренир бөлүмнер (пропагандистери Н. М. Мареева, М. А. Брудникова), районда тодаргай экономика өөренир бөлүм (пропагандизи В. Татарников) болгаш өскелер-даа организастыг эгелээн.

Агар политика өөренир бөлүмнер баштайгы кичээлдеринге америк империализмниң Чөөн чүкте болгаш Ортаакы Чөөн чүкте өжээн чөңгээлиг агрессчи чоруктарының дугайын, база аңаа удур тайбыңга ынакшылдыг улустарның чаңгыс эп-сеткилдиг демиселиниң өзүп турарын өөренип эрткен. Ол кижилерге тайбың дээш база атомнуг болгаш водородтуг чепсектерниң шенелдезин соксадыр дээш ниити Хемселге Совет күрүнениң кол ролю демдеглеттинген.

Политэкономия, философия, тодаргай экономика өөренир бөлүмнер, политшколалар болгаш ийи чылдың экономика школазы баштайгы кичээлдеринге чогуур программаларын ёзугаар кол темаларын өөренип эгелээннер. Баян-Колда ортумак школаның башкыларында В. И. Ленинниң, Крупскаяның, Макаренконуң педагогика талазы-биле ажылдарын өөренир бөлүм баштайгы кичээлдеринге улус өөредилгезинин системазын эге тургузар дугайында эш Н. С. Хрущевтуң чагаазын өөренип турарлар.

Партия чырыдыышкынының идей-теоретиктиг деңнелин бедидери, оон чедишкиниг болуру хамыктың мурнунда пропагандист кадрларның билиниң деңнелиндеч болгаш оларның дуржулгазындан хамаржыр. СЭКП райкому бо өөредилге чылында шыырак билиглиг болгаш бүгү талазы-биле толештиг 32 пропагандистерни шилип тыпкаш, райкомнуң бюрозунга бадылаан. Оларның аразында 27 пропагандистер ортумактан өрү дээди болгаш долу эвес дээди эртемниг болуп турар.

Чаа өөредилге чылын эгелээрде СЭКП-ниң райкому пропагандистербиле бир удаа чөүлел хурал кылган. Баштайгы ийи кичээлдер эрткенинин сөөлүнде октябрь 21-22 хүннеринде пропагандистериң 2 хүн семинарын эрттирген. Ук семинарга болган лекцияларның иштиде «ССРЭ-ниң бүгү делегей бадалы», «Чөөн Сибирьниң бүдүрүкчү күштерия хөгжүдериниң талазы-биле Иркутскиге болган конференция, оон Тыва обласка ужур-дузазы», «1958 чылда районнуң улус ажылагый планнарының күүселдерин болгаш моон соңгаргы соруглалар», «Амгы үениң ревизионизми-биле демисел коммунистиг болгаш ажылчын партияларның чугула соруглазы» деп темаларга болган илеткелдер пропагандистерге кончуг солун болган. Семинарга баштайгы кичээлдерниң эрткениниң түңнелин болгаш өске-даа айтырыгларны чугаалашкан.

Эрткен өөредилге чылында районуң удуртур активинге үргүлчү ажылдаар экономика семинарын организастаан. Аңаа районнуң тодаргай байдалынга нарын дүктүг хөй-ну өстүрериниң таарымчалыг болгаш чер ажылынга Мальцевтиң аргазын ажылган турарының баштайгы түңнелдерин база оларның перспективаларының дугайын, ол ышкаш өске-даа чугула экономиктиг айтырыгларны өөренип эрткени кончуг солун болган ажыктыг болуп турган. Ол семинар бо чылын база улаштыр ажылдаар, ында районнуң болгаш колхозтарның, совхозтуң 50 ажыг удуртур ажылдакчылары өөренири-биле киргеннер. Мынчалзажок ол семинар мынчага чедир ажылын эгелевээн деп чүвени четпес деп айтыр херек.

Партия төөгүзү өөренир бөлүмнериң өөредилге ному мынчага чедир үнмейн турары-биле ол бөлүмнериң дыңнакчыларының холунда өөредилге материалдары чок болуп, өөредилгени чедишкиниг торударынга саат ужураштырын турар. Шагаан-Арыг МТС-те, «СЭКП-ниң XX съездизи» колхозта тургустунгулаан бөлүмнер чогуур үезинде ажылын эгелеп шыдаваан. Марксизм-ленинизмниң теориязын бот өөредилге-биле өөренирин күүзен коммунистер-биле ажыл амта чедир шулуудавайн турар. Партия өөредилгезинин чаа чылында бар турар четпестерни доп-дораан узуткааш, оон организастыг, идей-теоретиктиг деңнелдиг болгаш ылаңгыя башкыларының аразында хей болуп турарының чижеткерин бар. Мынчангаш партия организациялары коммунистер, комсомолчулар болгаш удуртур актив-биле кады кедзе интеллигенцияны партия чырыдыышкынынче чүс хуу хаара тулары, оларны партияның политиктиг амыдыралынга доктаамал киириштирери чугула.

М. МАШПААДАЙ,
СЭКП райкомунуң секретары.

Агитаторларның хуралы

Чоокта чаа Өвүр районнуң «Торгалыг» колхозунуң клубунга ында башкы, өмчи болгаш колхозчу агитаторларның каттышкан хуралы болуп эткен. Анда 60 ажыг агитаторлар олурушкан болгаш колхозчуларның, кедзе интеллигенцияның культуразын кедүрер, ылаңгыя оларның бажың балгадының иштин, даштын культурлуг, арыг-шевер тургузар дугайында айтырыгны чугаалашкан. Ол хуралга киришкен агитаторлар, башкылар, өмчилер суурның 300 ажыг бажыңнарынга культурлуг амыдырал болгаш арыг-шевер дугайында агитация чорудуры-биле кижи бүрүзүнге 5—5 бажыңнар кылдыр хуваажып алганнар.

Олар бажыңнарның чүгле арыг-шеверин хынап көөр эвес, харын бажыңнарны чугайлаарын, орун-дөжекти каңчаар эдерин, шаланы, ияк-саваны, хепти каңчаар чуурун айтып бээр, бо талазы-биле чамдыг кырганнарны шефке алыр деп шиитпирлээннер.

Агитаторлар ам ажылдап эгелээннер. Культура, арыг-шевер дугайында беседаларны, солун номчулгазын суурда болгаш фермаларда бажыңнарга чоруткан. Торгалыг школазының башкыларының коллективинин башкы агитаторлары Елькина, Бавын-оол, Мария Намчал, Бичкирцева болгаш өскелер-даа боттарынга хүлээп алган бажыңнарынга ийи удаа беседалар чоруткан болгаш ылаңгыя кырган колхозчу Сандыйның бажыңын чугайлап, чүп, арыг-шевер тургузар талазы-биле боттуг үзүмнү көргүскен.

С. ТАНОВ.

Делегейниң Ленинчи шаңналын швед чогаалчы Артур Лундквистиге тывысканы

СТОКГОЛЬМ. Октябрь 27-де Концерт бажыңының залында швед хей-шиитинин төлөлекчилери олуржуп турда, «Улустар аразынга тайбыңны быжыглаары дээш» делегейниң Ленинчи шаңналын швед чогаалчы Артур Лундквистиге тыпсырының өзулалы болган. Лауреатка байыр чедирери-биле делегейниң Ленинчи шаңналдарының талазы-биле комитеттиң даргазы Д. В. Скобельцын, комитеттиң кежигүү И. Эренбург, Артур Лундквистинин калайы шүлүкү Мария Вине, Швециянын культура болгаш үүлүлге министри Р. Эденмэн, парламентинин депутаттары, хей-шиитинин болгаш политиканың көскү ажылдакчылары, чогаалчылар, культура ажылдакчылары чедип келген турган.

Шаңналды тывыспышаан, делегейниң Ленинчи шаңналдарының талазы-биле комитеттиң даргазы академик Д. В. Скобельцын хей-шиитинин көскү ажылдакчызы швед чогаалчы Артур Лундквистиге делегейниң Ленинчи шаңналдарының талазы-биле комитеттиң май 8-теги шиитпирин номчаан. Ол оон соонда лауреатка байыр чедирген болгаш болдуунуң чугаазынга оон онзалап демдеглээни болза, болдуунуң бүгү-ле номнарынга, шүлүктеринге, романнарынга, оруксуур очерктеринге, шүгүмүлеп бижээн үүлдеринге Артур Лундквист кижи төрелгетениниң бедик үне-төлептиг үүлдерин: кижиге кижинин ынакшыыр ёруун, депшилгени, бүгү улустарның аразында найыралды камгалап турар. Артур Лундквистинин шүлүкү болгаш романчы болган салым-чаяанын чүгле Швецияда эвес, харын база оон ырак дашкаар турар номчукчулар бедин-биле үнелеп турар. Болдунуң литературжу ажыл-чорудулгазы-биле Артур Лундквист улустарның аразынга тайбыңның улуг херээн быжыглаары дээш демисежип турар.

А. Лундквистинин номнары аксеткилдиг кижилерге, тайбыңны болгаш улустарның аразынга найыралдыг харылзааларны күзеп чоруур кижилерге эргим үнелиг деп Д. В. Скобельцын уламчылап чугаалаан. Делегейниң Ленинчи шаңналын Артур Лундквистиге тыпсып турар чорук тайбыңны быжыглаарының херээнге бүгү швед улустуң улуг ачы-хавыяалары-биле чарылбас холбаалыг.

Делегейниң Ленинчи шаңналының лауреадынга байыр чедирип, Швецияның чогаалчылар эвилелиниң даргазы С. Арвидсон болгаш делегейнин Ленинчи шаңналының лауреаты медицина доктору Андреас Андреен чүве чугаалааннар.

Чыылганнарның адыш часкаашкыны-биле уткуттурган делегейниң Ленинчи шаңналының лауреаты Артур Лундквист болдунуң алганы делегейниң Ленинчи улуг шаңналы дээш өөрүп четтиргенин илергейлээн. Бүгү делегейниң тайбың дээш шимчээшкининиң хөгжүү турарын айыткан. А. Лундквистинин чугаалааны болза, ол шимчээшкин он чылдың дургузунда дыка хей айтырыгларны тайбың ёзу-биле шиитпирлээринге болдунуң улуг ролюн ойнаан, улустар аразының берге айтырыгларын шиитпирлээринин оруун чырыдарынга дузалаан база ол айтырыгларны тайбың арга-биле, угаан-бодалгыр шиитпирлээринче хей-шиитинин санал-оналын углап сорук киргген. Ленинчи шаңналды тывыскан чорук аңаа улуг күндүткел болур деп чүвени меделээш, А. Лундквист оон болдунга делегейниң Ленинчи шаңналын тывыскан чуртка болгаш культура албан черлеринге болдунуң ажок өөрүп четирин турарын чугаалаан.

А. Лундквистинин түңнел болдуруп чугаалааны болза:

— Бо Ленинчи шаңналды мен деткимче, мактал кылдыр көрүп хүлээп ап тур мен, ол чорук бүгү-ле чүүлдерни мээн хостуг болгаш боттуу-биле тодарадып көөр чүткүлүмге саңлдар халдады бербес деп адак сөөлүнде кээп силерге бүзүредип шыдаар мен. Бо шаңналды мен алганымның соонда сагыш амыр олурупар сагызын кылдыр эвес, харын тайбыңче чүткүлүмнің талазынга-даа, литературжу ажылдың талазынга-даа идиглиг чүүл кылдыр көрүп хүлээп ап тур мен. Мен бо ийи соруглаганы аңылап чарыксавайн тур мен, харын оларны болдунар-ла шаам-биле каттыштырыксап тур мен. Мээн күүзүм ындыг-ла улуг эвес деп чүвени экизи-биле медерел билбишаан, ол соруглаларның чугулазын кичээп көрбүшаан, болдунуң чүгле кылып-ла шыдаар чүүлдеримни кылып болурумну аазап болур мен.

(СЭТА).

ССРЭ-ниң Чогаалчылар эвилелиниң кежигүнү Б. Л. Пастернактың совет чогаалчы кижиниң адынга таарышпас үүлгедиглериниң дугайында

ССРЭ-ниң Чогаалчылар эвилелиниң баштаар черинин президиумунуң,
РСФСР-ниң Чогаалчылар эвилелиниң оргкомитединиң бюрозунуң,
РСФСР-ниң Чогаалчылар эвилелиниң Москва салбырының
баштаар черинин президиумунуң

ДОКТААЛЫ

ССРЭ-ниң Чогаалчылар эвилелиниң баштаар черинин президиумуну, РСФСР-ниң Чогаалчылар эвилелиниң оргкомитединиң бюрозу болгаш ССРЭ-ниң Чогаалчылар эвилелиниң Москва салбырының баштаар черинин президиуму Б. Пастернактың үүлгедиглерин буруу шаан көрген болгаш ол үүлгедиглер совет чогаалчы кижиниң адынга канчаан-даа таарышпас, орус литератураның чаңчылдарынга удур, улуска удур, тайбыңга болгаш социализмге удур угланган деп бир эп-сеткилдиг түңнелди кылган. Шаанда-ла «туугай уран-үүл» дугайында чулчуруушкуннарлан эгелээш, Б. Пастернак боду буржуаз пропаганданың чепсээ, соок дайынны организастап, бүгү-ле депшилгелиг болгаш революстуг шимчээшкиннерни нүүлдеп мегелээрин оралдажын турар ындыг болуктерниң шулумаккай чижеп чоруунга ажыктыг кижи болу бээринге четкен. Б. Пастернактың мораль-политик талазы-биле шаарланып дүжүүшкүнүн реаксылыг болуктер оон шуут-ла чогаалчы салым-чаяанын үнелеп көрүп турарының үзүрүнда эвес, харын Пастернак төөгүнүн бурунгаарлап чоруурунга удур оларның каржы-дошкуи, ынчалза даа идегел чок демиселинге каттыжып кире берген болганынын үжүрүнда чүүдүгүнүн хүлээп алганнар.

Б. Пастернактың литературжу ажыл-чорудулгазы тогдуунуучал чагдынчак улуургаашкынга, улустан болгаш үе-шаглан хоорлуушкунга шагда-ла хеме алзы берген. Болун долгандыр суртаалдакчы чулчуруушкун кедүүлген, чүгле угаан-бодалы чегей авторнуң кедергей билиргек чоруун илередип турар «Доктор Живаго» деп роман болза, төөгү Пастернактың бодунуң айтып берикээни шорулгактыг оруктар-биле барбаан деп чүвеге хомудаан болгаш коргун сүртээн, кайган-хөрээн барасканның карганыглыг чулчуруушкуну болур. Романның идеязы мege-хоозун болгаш чөгенчиг, декадентичи бок-сактан уштун алдынган. Шынында, Совет Эвилели болдунуң дөртен бир чыл оюн делегейниң культуразының болгаш эртемниң мурнуу одуругларында турар күчүлүг болгаш кеңээрелдиг улуг күрүне бооп алган байырлап турда, Б. Пастернак болза Октябрь революциязы дүрүм ёзугаар бадыткаарын бар-ла шаа-биле орадажып турар. Социализмниң тиилелгези Европаның болгаш Азиянның кайгамчык улуг девискээрлеринде төөгү талазы-биле шагда-ла бадыткаттынган-на болгай. Б. Пастернак депшилгелиг бодалга болгаш чаартыкчы ажыл-чорудулгага «Доктор Живаго» деп романныч маадырының ыят чок чаасканзырак философиязын удурланыштыр салырын орадажып турар. «Доктор Живаго» деп романы 1956 чылдың сентябрьда «Новый мир» журналдың редколлегиязының кежигүү-чогаалчыларының чагаазында делегерентейн-биле шүгүмүүлээн турган.

Совет чогаалчылар эвилели, чогаалчыларның чогаалылгазын камхайыралыг ёзу-биле көрбүшаан, дыка хей чылдарның дургузунда Пастернакка оон бодунун азып-тенишкиннерин билип алыр, мораль талазы-биле шаарланып дүжүүшкүндеп чайлаар кылдыр дузалаарын орадажын келген. Ынчалза-даа Б. Пастернак бодунун чүрту-биле болгаш оон улузу-биле сөөлгү харылзааларын үскен, болунун алын болгаш бодунуң ажыл-чорудулгазын реакциянын холунда политиктиг чепсек кылдыр хуулдурган. Б. Пастернакка шынында-ла «Доктор Живаго» деп роман дээш, оон лирика болгаш проза чогаалының дугайында каас-коя дочактар-биле дуву-далаштыг чажырып-чаан турган. Нобель шаңналын тывыскан чорук болза, херек кырыкда реаксылыг болуктериниң кажар карасагыштыг оюн-тоглаазының политиктиг талазын онзалап демдеглеп турар. Биеэги ол-ла күштер национал-хосталгалыг шимчээшкиннерге улур походтарны, араб улустарга улур дайынныг өнчүк-чөңгээлерни организастап, улусчу Кыдатка улур нүүлдүт-чөңгээлерни чорудуп база Б. Пастернактын алын долгандыр шуугаазын көлүрүп турар чорук херечилел, көргүзүг болур-дур. Б. Пастернакка Нобель шаңналын тывыскан чорук советке улур кампанияның күштелишкини-биле капсырлажып турар, ол чорук ук шаңналдың литературжу эвес, харын суртаалчы шинчизин боду чаартыкчы кылдыр эвес.

Фактылар чүдел дээрге, литературжу Нобель шаңналдарын социал депшилгете болгаш кижиге ынакшыыр чаагай чорукка удур шажынчы походтарны организастап турар соок дайынын кижи көөр хөөнү чок күштеринге бараан болуп чоруур кижилерге каш-даа удаа тыпсып келген хүгбай чорукта болур. Литературжу Нобель комитеди Лев Толстойнуң, Чеховтуң, Горькийнин, Маяковскийниң, Шолоховтуң тургусканы бүгү делегейге сурагыг уран-чогаалчы үнелиг үүлдерин эскербээн, ынчанмыже Бунин боду идепкейлиг политиктиг хоргадакчы апарган турда шак ол Бунин, ынчаарга ам кээп—хоорлуп чаасканзыраан Б. Пастернак ол комитеттиң кичээнгей-хайгаралынга кире берген ышкажыл. Б. Пастернакты шаңнаан чорук буржуаз парлалгага чүге «коммунизмге удур Нобель шаңналы» кылдыр үнеледип көрдүнгенил дээрзи черле билдингир. Б. Пастернакка Нобель шаңналын чүгле политиктиг чыллаганнар ёзугаар тывыскан дээр дугайында бодалды Швециянын болунда-даа, өске чурттарда-даа ак-сеткилдиг кижилер ажыы-биле чугаалап турар.

Ынчангаш Б. Пастернактың политика болгаш мораль талазы-биле шаарланып дүшкенин, совет улуска, социализмнин, тайбыңны, депшилгенин хереңге хамаарыштыр оон соок дайынны өскүдүрүнин эге-ажыктарынга Нобель шаңналы-биле хаалилеттирген хоралакчы чоруун барымдаалаан, ССРЭ-ниң Чогаалчылар эвилелиниң баштаар черинин президиуму, РСФСР-ниң Чогаалчылар эвилелиниң оргкомитединиң бюрозу болгаш РСФСР-ниң Чогаалчылар эвилелиниң Москва салбырының баштаар черинин президиуму Б. Пастернактың совет чогаалчы деп адын казып, ССРЭ-ниң Чогаалчылар эвилелиниң кежигүннериниң санындан оны үндүрүп тур.

(Чаңгыс үн-биле хүлээп алдынган).
(Октябрь 28-теги «Литературная газета»).

Колхозтуң чазаныкчызы

Сут-Хөл районда «Бора-Тайга» колхозтуң аныяк чазаныкчызы Монгуш Доржатпаа, чаа тудугларга хереглөөр нарын чазанылга чүүлдерин кылыр талазы-биле мурнакчы ажылдап турар. Чижээ, колхозчу суурда тудуп турар ортумак школаның бүгү соңгаларының рамаларын чогуур үезинде кылып бээринге мурнакчы киришкен.

СЭКП-ниң XXI съездизинге болгаш Октябрь байырлалынга күш-ажылчы чедишкиниг ужуражыр дээш аныяк чазаныкчы улам чүткүлдүг ажылдап, бажың иштинин эт-херекселдерин эки шынарлыг кылдыр чазап кылын турар.

М. ЧАРТАН-ХУНА.

Тускай эртемни шиңгээдип алган

Барыын-Хемчик районда «Большевик» колхозта эш Маадыр-оол суугу кылырының талазы-биле тускай эртемни чедип алган. Колхозунуң дүрген өзүп турар суурунуң чаа бажыңнарынга болгаш эрги тудугларына бо чылын 98 чаа суугуларны тудуп, 520 күш-хүннерни ажылдап алган.

С. ЛАА-СЮРЮН.

СЭКП-ниң XXI съездизинге алдар кылдыр

Совет Эвилелиниң Коммунистиг партиязының эзлег чок төөгүлүг XXI съездизинге болгаш Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 40 чылына алдар болдурган кооперасчыларның чарыжынга идепкейлиг киришкиннер, Кызыл-Мажалык столоваязының коллективи (директору эш Синицына) боттуг түңнелдерни чедип алган. Ол коллектив бодунуң бүдүрүлге планын 1958 чылдарның тос айларында 111,2 хуу, оон иштинде кухня продукциязының саарылга планын 120 хуу күүсеткен, 2900 рубльдің камналгазын алган.

Кызыл-Мажалык столоваязы моон мурнунда чылдарда районда хожудангай ажылдыг бүдүрүлгелериниң бирээзи турган. Коллективтиң үеттинде чедип алган бедик көргүзүүлери хамыктың мурнунда Октябрь байырлалынга болгаш партияның XXI съездизинге алдар болдурган чарышты ажылдакчыларның орту-зунга каабартканының, оларның күш-ажылын дээре организастаанының ачызында чедип алдынган.

Столовая бөлүнүң планын чүгле сан талазы-биле ажыр күүседип турар эвес, харын чемнериниң шынарын эжиктеп, чемненикчилерин хандырарының культуразын чедип алган. Мурнунда чылдарда столоваяның санаалдар болгаш хомудалдар дептеринге чемненикчилериниң хей хомудалдары турган болза, ам ук дептерде чемненикчилериниң өөрүп четиргенин илереткен демдеглелдери хей болуп турар.

Чемненикчилериниң негелдеринин, хереглелдерин үлегерлиг хандырар дээш ак-сеткилдиг ажылдап, боттарынга алган социалистиг хүлээлгелерин чедишкиниг күүседип турар мурнакчыларының саны столоваяда өзүп турар. Чижээ, улуг повар эш Петкова чемненикчилериниң негелдезинге чедир чемни амланныг, бедик шынарлыг кылдыр белеткээр дээш бүгү күжүн харам чокка ажылдап турар. Чем дажыкчызы эш Клюдпенко, буфет ажылдакчызы эш Голубецкая болгаш өскелер-даа чемненикчилерни өөрүп хүлээп ап, оларның негелдерин дыпнаңгыр ёзу-биле хандырышаан, чүткүлүг ажылдап турарлар.

СЭКП-ниң XXI съездизинге чаа-даа чедишкиниг ужуражыр, чемненикчилерни улам дээре хандырар дээш столоваяның ажылдакчылары тус бүрүзүнде тодаргай хүлээлгелерни ап, херек кырында күүселдезин чедип ап турар.

Б. ПЕТРОВ.

Сүт-Хөлдүң комсомолчуларында

ВЛКСМ-ниң 40 чыл оюнга Сут-Хөлдүң комсомолчулары болгаш аныяктары күш-ажылчы бедик көргүзүүлериг ужурашкан. Дыка хей комсомолчулар боттарының мурнакчы чоруун күскү дүжүт ажаан алыышкынының үезинде онза тодаргайы-биле илереткеннер.

Районнуң «Бора-Тайга» колхозунда ажылдап турар Сут-Хөл МТС-тиң аныяк механизаторлары комбайнерлер Д. Деге «С-6» комбайн-биле 280 га тарааны кезер планныг турган, октябрь 10-га чедир 400 ганы, А. Гладков ол-ла марканың комбайны-биле ол-ла хуусаада 380 ганы кескеш, кайызы-даа 80 ажыг кг кывар үүлдү камнап алганнар. Ол колхозта трактористер С. Конгар-оол «ДТ-54» трактор-биле чартык чылдың чер андарар планын 170 хуу күүсеткен, 420 ажыг кг кывар үүлдү камнап алган.

Районнуң колхозтарының сүт саалдазынга аныяктарының чедишкиннери улуг. «Бора-Тайга» колхозтуң саанчылары комсомолчулар М. Шортак болуунга быжыглаан саан инек бүрүзүнден октябрь 1-ге чедир 1350 кг, О. Бопеек—1170 ажыг кг. Киров аттыг колхозта О. Чылбан—1105 кг, «Ишкин» колхозта О. Чечеймаа 1070 ажыг кг сүтү саг-ганнар. «Алдан Маадыр» колхозта эштер О. Успеек, К. Мөпен, М. Мартынай, «Ишкинде» О. Ортун-оол, «Бора-Тайгада» Х. Анай-оол, О. Инчил, Дүү-Дарый олар инитиниң ыал ажылынга быжыг чем-суурну тургузар херекке онза идепкейлиг киришкеннер.

Школаларының өөредилге-кижизидилгелиг ажылдарын экижидер талазы-биле Алдан Маадыр школазында М. Бертик-оол, Улуг-Алаак школазында О. Чолдак, Сут-Хөл школазында В. Климова ышкаш мурнакчы комсомолчулар болгаш аныяктар районда хей.

Чонуңу кадыкшылыын камгалап, санитар-чырыдыышкын ажылын калбартыр ажылды Сут-Аксы эмнелге чериндe фельдшер Т. Новикова, Бора-Тайга эмнелге пунктузунуң эргелекчизи О. Хирлиг-оол олар эш чорудуп келгеннер.

Районнуң комсомолчулары болгаш аныяктары ВЛКСМ-ниң 40 чыл оюн чедишкиниг демдеглевишаан, СЭКП-ниң эзлег чок XXI съездизинге күш-ажыл талазы-биле бедик көргүзүүлерлиг ужуражып, ылаңгыя иитиниң малының кыштаалашкының организастыг чорудар дээш улам-на чүткүлүг ажылдап турарлар.

О. ДАРЫМА.

Комсомолчуларның чедишкиннери

ЭРЗИН. (Бистиң корр.) Эрзин районнуң комсомолчулары ленинчи комсомолдуң 40 чыл оюнуң байырлалын ажыл-ишчи демдеглеп эртирген. Мал ажылында 105. хову ажылдарында 71 болгаш тудуг ажылдарында 28 комсомолчулар кызымаккай ажылдап турар.

Эрткен чылдың кадыг-берге кыжылдан дуржулганы ап, бо чылын мал чеминин белеткелинге районнуң 262 комсомолчулары киришкеш, олар 12095 тонна сигенни белеткээн азы районнуң белеткезе чогуур сигенниниң 79 хуузу болуп турар.

Бо чылын Бай-Даг ортумак школазының комсомолчу башкылары 75 өөреникчи чурттаар интернатты тудуп ажыглалга киргген. Ол-ла школаның комсомолчу өөреникчилери 300 кубометр оттулар ыяшты хап тургускан болгаш 4 тонна янзы-бүрү металлды чыын дужааган.

Районнуң «Кызыл сылдыс» кедзе ажыл-агый артелиниң комсомолчулары 2062 хойну кыргаан, оон 3472 кг дүктү алган.

Эрзин суурнуң комсомолчулары чаагайжыдылга ажылынга организастыг киржин, күскү ыяш олуртулгазының үезинде 1400 янзы-бүрү ыяштарны олуруткан.

Комсомолчу саанчылар Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 41 чыл оюнга болгаш СЭКП-ниң эзлег чок XXI съездизинге алдар болдурган социалистиг чарышка алган хүлээлгелерин чедишкиниг боттандырын турар. Алдын-уруг («Мөрен» колхоз), Хандыва («Чаа орук» колхоз) олар саар инек бүрүзүнден 1000—1200 кг сүтү саан алган. Ол ышкаш хойну комсомолчулар Шымыран Мижит, Тере-Балы, С. Дүзүп олар боттарынга быжыглаан хой бүрүзүнден 1,8—2 кг дүктү кыргып алган.

Улуг Октябрьга белек кылдыр

Октябрьның социалистиг Улуг революциязының 41 чыл оюнуң байырлалынга күш-ажылчы белектиг ужуражыр дээш боттарының аразында социалистиг чарышты калбартканының түңнелинде Тыва автотрест эргелелиниң чолаачылары бедик көргүзүүлерни чедип ал турарлар.

Чадаананың автотранспорт конторазының чолаачызы эш Шестопалов бо чылдың тос айларында чүүк сөөртүлгелиниң планын ажыр күүсетишаан, 2 тонна 347 литр бензинни камнап алган. Кызылдың № 2 АТК-зының чолаачылары эткен тос айларда 88900 литр бензинни, оларның аразында мурнакчы чолаачы эш Юрьев үшкү квартада 1600 ажыг литрни камнаан.

К. ТУГАРЖЫН.

Үрезин арыглаашкыны

Чөөн-Хемчик районнуң «Коммунизмче орук» колхозу келир чылдың тарылгазынга хереглөөр тараа культураларының 475 тонна үрезиннерин план ёзугаар урган.

Колхозчулар 16 кижи 12 хонукта 90 тонна кызыл-тас, 15 тонна чинге-тараа үрезинин арыглаан. К. Намчыл-Доржу, М. Өшкү-Саар, Чүнгер, К. Долума үрезин арыглаар нормазын үргүлчү ажыр күүседип турар.

О. СЕМИС-ООЛ.

Мал кыштагладыышкынын үлегерлиг чорудар

Малды хүр кыштагладырынга

ТУРБУП. (Телефон-биле). Чаа-Хөл районда «Найырал» колхоз мал кыштагладыышкынынга белеткелди организастыг чорудуп турар. Бо чылын чаа кажаалар немей тударынын планын ол колхоз чедишкинниг күүсеткен. Бирээзинге-ле 400 хой кирер дөрт кажааларның орнунга ындыг хемчээлиг беш кажааларны ажыглалга киргген. Ол ышкаш 100 инекке, 40 бызаага чаа кажаалар бала кылдынган.

«Найырал» колхоз электри станциязы чок турган. Бо чылдың сентябрь 26-да ажыглалга киргген чаа электри станциязының чырыы колхоз төвүнде сүт-бараан фермазының инек болгаш бызаа кажааларында. хаваа болгаш күш фермаларынга база киртинген. Мал ажылында хөй күш негеттинер ажылларны механизастаар талазы-биле боттуг хемчегларни алырын колхоз баштаар чери планнап турар.

Мал чеми белеткээринин планын колхоз чедишкинниг күүсеткен. Амгы үеде 128 тонна сиген болгаш 300 тонна саван база өске-даа чемнер кыштагларда чедиртинген. Бар кажааларны септээр, кыжын малга чадыгларны белеткээр ажылдар амгы үеле түлүк чорудуп турар.

Кажаалар септелгези доозулган

ХАНДАГАЙТЫ. (Телефон-биле). Өвүр районда «Коммунизмче орук» колхоз мал кыштагладыышкынынга белеткелди организастыг чорудуп турар. Шээр малдың 48 кыштаглаларында 59 кажааларның база чаш малдың 38 кажааларының септелгези бүрүн доозулган. Ол ышкаш бо чылын ниитизи-биле чеди муң хой кирер 14 чаа кажааларны база немей кылган.

Колхозтуң мыйыстыг бода малы 8 кезек черге кыштаглаар. Сүт-бараан фермаларының коллективтери кышка белеткел ажылдарын эки организастаан. Бо чылын 100 бызаага чаа кажаа база туткан.

Кылдыган чүүлдерин шынарын хынаар, үүрчек септелгелерни чорудар база өдек ышкаш малга өскеда чадыгларны белеткээр талазы-биле звенолар ажылдап турар. Улаатайда комсомолчу Сандый-оолдуң 10 кижи составтыг звеносу бо талазы-биле үлегерлиг ажылдап турар.

Колхоз амгы үеде кыштагларже мал чеми сөөрттүр ажылды түлүк чорудуп турар. Фермаларда, ыракы кыштагларда 513 тонна сигенни чедирген.

Кышка белен

Бай-Тайга районнуң «Малчын» колхозунуң хойжузу эш Солдук бодунуң назы-хары улгады бергеп болза-да, ниитиниң мал ажылын хөгжүдери дээш кончуг кызымак ажылдап турар. Эрткен чылын бүгү төрээн хойларының хураганнары базып менди.

Хойжу бодунуң күжү-биле 18 тонна сигенни белеткээн, кыштаанда кажааларын септээн болгаш чуртталга бажынын тудуп алган. Чазатта чуртталга бажынын ам бо чылын ол тудуп алыр деп турар.

С. ОЧУР-ООЛ.

Белеткел чок

Сүт-Хөл районнуң «Алдан Маадыр» колхозунда мал кыштагладыышкынынга белеткелдер чоруттунмайн турар. Шээр малдың 12 кыштаглары шуут септеттинмээн. Кажааларның кыры чадагай, алаа кургаглаттынмаан. Эрткен кызын кажаалар дыкыш болганы-биле өлүн хөй боос мал ара салган. Тар кажаага хойнуң дүгү чулдунуң дүжери хөй болган.

150 ажыг баш хаваннарның кажазы база-ла дыкыш, оон септелгези чоруттунмаан. Сарыг-Булунда сүт-бараан фермазының кыштаан чайын үер алган. Ында кажааларның ишти шупту малгаш, аңаа мал кыштаар аргажок. Мал адаанга төгер өдек четпес. Малга чидируттир дус шагда-ла үзүлген. Кыштаг бүрүзүнүң септелгезин дүрген доозары шыңгыы негеттинин организастаан.

Кыдыган чүүлдерин шынарын хынаар, үүрчек септелгелерни чорудар база өдек ышкаш малга өскеда чадыгларны белеткээр талазы-биле звенолар ажылдап турар. Улаатайда комсомолчу Сандый-оолдуң 10 кижи составтыг звеносу бо талазы-биле үлегерлиг ажылдап турар.

Колхоз амгы үеде кыштагларже мал чеми сөөрттүр ажылды түлүк чорудуп турар. Фермаларда, ыракы кыштаглларда 513 тонна сигенни чедирген.

Хой фермазында

Улуг-Хем районнуң «Х Улуг хүрэл» колхозунуң ийги хой фермазынын 10 кижи составтыг малчыннары мал кыштаглаышкынынга белеткелди дүрген доозар дээш күженишкиниг ажылдап турар.

Хой фермазының эргелекчизи эш Булактайның удуртулгазы-биле кыштаглар септелгезинде малчыннар ийи кыштагның кажааларының көрженин хоорун, ук кажааларның септелгезин доосхан болгаш малчыннар чурттаар ийи бажыңны тудуп ажыглалга киргген. Ол ышкаш олар бир чаа кажааны чоокку хүннерде тудуп доозар.

К. ОЙДУП-ООЛ.

ПОВАР МАЦКЕВИЧНИҢ АЖЫЛЫНЫҢ ДУРЖУЛГАЗЫНДАН

Кызылдың № 4 столовазынга кээп чемненген кижилер столовая ажылдакчыларының өөлдек-өвилек чоруун, ында белеткеп турар чемниң амданныг шынарлыын мактап турарлар. Чемненикчилерге таарымчалыг байдалды тургусканы-биле чергелештир белеткеп турар чемнерни шынарын экижидери дээш демиселди күштеллиргени хөй-ниитиниң чемненилге черинин бүдүрүлге планнарын үргүлчү ажыр күүседиринге улуг идигни берил турар.

Столовада поварлар Мацкевич биле Яковенко оларга удуртканы өйн эдлчег ажылдап турар. Эдлчеглер аразының социалистиг чарыжынга дуржулгалыг повар Мацкевичниң өөлчээ эки көргүзүглерлиг болуп турарын дараазында чижектен көрүп болур. Повар Яковенконуң өөлчээ сентябрь айда кухня продуктуларының планын 131 хүү күүсеткен болза, повар Мацкевичниң өөлчээ 164 хүү күүсеткен. Хүлээнген ажылынга харысалгалыг болуп база бот-боттарынга дузалажып, эп-найыралдыг ажылдап турарындан эдлчегниң ажылдакчылары бедик көргүзүглерни чедип ап турарлар. Повар Мацкевич бодунуң кызымаккай күш-ажылы-биле өскелерге үлегер дуржулгазын көргүзүп, эдлчег ажылдакчыларының изиг хүндүткелин чедип алган. Хөй-ниитиниң чемненилге черинге 17 чыл дуржулгазында ажылдавышаан, бо үениң иштинде бодунуң ажылынга чедип алган дуржулгаларын өскелерге дамчыдып берип турар.

Поварның ажылы нарын ажыл. Чүге дээрге столоваага кээп турар чемненикчи бүрүзүнүң негеле хереглели чангыс аай эвес. Ынчангаш кижи бүрүзүнүң бодунуң күзелин өзугаар чемненин алыры столовая иштинин ниити дерилгезиндеп өгелээш аъш-чемниң шынарынга чедир өлүн хөй негеделерден хамааржыр. Бо бүгү чүүлдерден эң кол чүве болза чемниң амданныг эки шынары дээрзин повар аныяк ажыллакчыларга болган чок-ла чагын турар. Бандыг-даа чем столга салырының мурнунда даштыкы хевир талазы-биле чараштыр кылдынган турар ужурлуг деп ол чугаалап турар.

Ажылга чедип келгеш, цехтерниң санитар талазы-биле ниити байдалын болгаш тус-тус ажылдакчыларның аъш-чемни белеткеп турарын хынап өгелээр. Чем белеткелиниң технологиязынга бичии-даа хажыдыышкынынарны болдурбазын болгаш ажылга хууда гигиена талазы-биле арыг-силиг болурун ол ажылдакчы бүрүзүнден шынгыы негеп турар. Ажылдап турган ыыт-кыр чугаалажыр, эмин эрттир дүвүреп маннаар, чоруктарны повар болдурбайн турар.

Эдлчег ажылдакчыларының түүтүс мергежилдерин болгаш сонуургалдарын өренин көрбүлээр, оларны бирги, ийги болгаш үшкү чемнерни белеткээринге таарыштыр тургузуп турар. Оон-биле чергелештир белеткеп турар чемниң шынарын баксыратпазы-биле повар Мацкевичниң эдлчээ чемнерни харугда быжырып белеткевейн, оларны хереглелин аайы-биле бичелеп быжырып турар. Ынчангаш чамык чемнер саваларга шак-шагы-биле үр чытпайн турар болгаш чемненикчилер чаа-ла оттан эскен изиг чемнерни ап турарлар.

Коллективтиң ажыл-чорудулгазынын чедишкинниг болуру кухня ажылдакчыларының чемненикчилер-биле сырый харылзаазынан чугула хамааржыр деп чүвени дуржулгалыг повар эки билир. Ынчангаш дараазында хүннүң меню-зун тургузар мурнунда эрткен хүн чемненикчилер кандыг чемнерни хөйү-биле чагыып турганын Мацкевич кассирден үргүлчү айтырып, санал болгаш чагыла дептерлерин көрүп, чемненикчилерниң чагыларын күүседип турар. Повар Мацкевичниң өөлчээ ажылдаан хүнде столоваага белеткээн чемнин ассортиментизи кончуг калбак болуп турарын чемненикчилер мактап турарлар.

Хөй-ниитиниң чемненилге черинин шугумунга 17 чылларда ажылдап келген үеэнин дуржулгазында өлүн кап кижилерни повар ажылынга ол өөреткен. № 5 столованың мурнунда аштакчы ажылдакчызы турган Феоктистова, аваа ажылчыны турган Семенешина олар ам өөлчег солуур поварлар болганнар.

Дуржулгалыг повар Мацкевичниң болгаш ооң өөлчээнде ажылдап турар кижилерниң эки ажылы чемненикчилерниң болгаш торпо баштаар черинин талазындан макталды кап удаа ап келген. «1957 чылдың октябрь 15-тен өгелеп бо столоваадан чемненин келген мен. Бо үениң дуржулгазында столовая ажылдакчыларының, ылаңгыя повар эш Мацкевичниң бодунуң ажылынга ак-сеткилдин көрүп келдим. Бо чайын сентелге сөөлүнде столовая иштинин ниити хевири дыка өкижээн. Бо столовая ажылдакчыларынга улуу-биле өөрүп четиргенимни илереттим» деп хомудал болгаш саналдар дептеринде пединститутуун башкызы эш Новиков бижээн. Бо ышкаш демдеглелдерни ол дептердей хөйну көрүп болур.

П. БЕЛЫХ.

Ол артельде дүвүренчиг байдал

Таңды районнуң «Революцияның чалбыжы» колхозунда дүжүт ажаап алыышкыны ам-даа доозулбаан. Кестинмээн бир муң гектар тарааны хар баскан. Суурдан тура 2 километр черде 700 ажыг гектар суланың саваңы бөлүп ажаатты-нмаан.

Артель мал чеминин белеткелиниң планын ыракта күүсетпээн. Эрткен кызын районнуң чамык колхозтарынга мал чемнери төнген үжурунда, олар өске районнардан сигген, силос, саваң сөөрүп эккеп турганын бо артельдин хуурткенкизи болгаш колхозчулары утпаанар, ындыг-даа болза. ол чоруктан чогуур түүнелди боттарынга кылбааны хомуданчыг-дыр. Саваң малга чем кылдыр хереглеттинерден аңыда, мал адаанга чадарынга чугула чүүл болуп турар.

Механизаторларның, колхозчуларның болгаш шефчилерниң күш-ажылының организастаашкыны четпес тургустунганынан болгаш ажылдың бүдүрүкчүлүү куду деңкелде болуп турарындан дүжүт ажаап алыышкыны, саваң бөлүп сараатталары хожудаан. Колхоз баштаар чери шефтээн 200 хире кижилерни 6 хонук дургузунда ажылга шын хуваан тургуспаан, шефчилер ол-ла үениң хөй кезиин «кылыр ажыл чок» аңаа эрттирген. Хову, трактор бригадаларының бригадирлери эштер Филимонов, Шелепов дүжүт ажаап алыышкынынга дузалажыры-биле келген кижилерни ажылга чөп организастап шыдаваан. Олар саваң сөөрттүрүнге, бөлүп сараатталарынга ажылдаан болза база-ла ажыл бүдүп турар болгай.

Балгазын көдээ Совет (даргазы эш Воронин) бо ажылга суурнуң бүгү чонун дыштаныр хүннерде дузалаштырары-биле организастыг хемчеглерни чүге ап болбазыл. Чамдык колхозчулар ажаап алыышкын ажылдарынга иденкейлиг киржириниң улуу, харын амы-хуузунда ажылын мурнады кылыр, каттаар, тооруктаар, мөөгүлээр, аңнаар турганнар. Мыңдыг байдалдыг турда ажаап алыышкын хожудан турбайн канчаар. Колхоз даргазы эш Диденко, партия организациязының секретары эш Назын-оол ажыл-хереги болгаш арганарны хереглеп турган кезин, ажаан алырында, бүгү саваңны бөлүп сараатталарында. Бо ажылды күүседиринге бергелер таварышкан деп чүве билдингир, ындыг-даа болза, бергелерни ажыл өртер күштер, аргалар бисте бар. Бир эвес механизаторларның, колхозчуларның күш-ажылын шын организастаар, техниканы чөп ажыглаар, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедилер болза арткан тараана кашла хонукта ажаап ап, дүвүренчиг байдалдан уштунуп болур.

С. ТАНЗЫН-ООЛ.

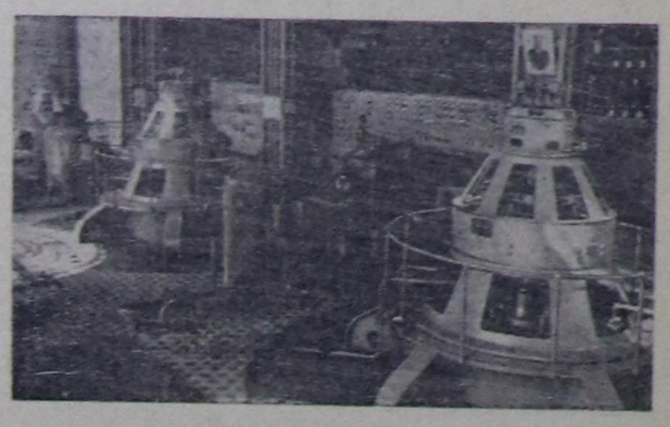

Сонгу-Осетин АССР. Сонгу Осетияда эң күчүлүг гидроэлектростанция болур ЭзминГЭС каш чыл мурнунда туттунган. Ооң үш турбиналары 45 муң киловатт күчүлүг.

Совет инженерлер автоматиканың болгаш телемеханиканын чедишкиннеринге даянгаш, станцияны бүрүү-биле автоматчыдар деп щиттирлээннер. Кол ходелдирилгени башкарар аппаратураны эптеп кылыры доозулган.

Чурукта: ЭзминГЭС-тиң машина залында.

Фото Н. Рахмановтуу. СЭТА-ның фотохрониказы.

РЕДАКЦИЯГА ЧАГААЛАР

Анчылар ниитилелиниң ажылын экижидер

Анчыларның Чаланда хоорайда эки-тура ниитилелиниң ажылы сөөлгү үеде шуут чорбастаан. Чүл дизе, бо чылдың апрельде ук ниитилелдиң даргазы эш Устьянцевти кошкак ажылдаан дээш ажылындан хостаан, ооң орнунга эш Ситинни сонгаан. Ынчалза-да ниитилелдиң ажылы экижирден туржук, харын удам баксыраан. Эш Устьянцев мынчага чедир ниитилелдиң хамык документилерин чаа даргазынга четче дужаап бербээн. Ооң ужурунда эш Ситин ажылды канчаар чоруларын безин эки билбес болуп турар.

Ниитилел 30 хире кежигүннерлиг. Оларнын кежигүн алдыгыы кынчага чедир хавыртынкаан, чүге дээрге кежигүннерниң бүрүткел дептерин эш Ситин база хүлээп албаан.

Анчылар ниитилели эки-турачы анчылар-биле өлүк керээзин чарар, оларны аңнырже организастап аъткарар хүлээлгезин мынчага чедир күүсетпээн.

Анчыларның эки-тура ниитилелиниң ажылын экижидер талазы-биле боттуг хемчээн алза чогуур.

О. ОКОН-ООЛ.

Көдээ клубтун ажылын экижидер

Сүт-Хөл районнуң «Алдан Маадыр» колхозунуң төвүнде көдээ клубту ажыглалга киргген бөөр үш чыл чедип турар. Ындыг-даа болза ону амдыгаа чедир эки шынарлыг кылдыр септеэн болгаш крышалаваан. Шалаларын тырыр, будуур, ханаларны чугайлап, печканы чаарты салыр дээш ажыл-ла хөй. Көдээ клуб эргелекчизи О. Бораш колхоз баштаар черинден болгаш көдээ Советтен каш-даа катан негеде тургузуп келген-даа бол, амдыгаа чедир кандыг-даа түүнел чок.

Ол ышкаш ында кандыг-даа культура-массалыг ажылдар чоруттунмайн турар. Хөгжүм херекселлери болгаш гармошканың кайда-даа барганы билдинмес. Концерт белеткеп турар-даа база, ооң шынары багай. Библиотекарь К. Далар-оол библиотека ажылын шуут сандараткан болгаш сөөлгү үеде ажытпастаан.

Н. ООРЖАК.

Пассажирлернин негелдези

Өвүр болза, бистиң областың эң ырак районнарының биредзи. Ынчангаш, Хандайты суурга чедир автобустарны аргыштырар дугайында негелдени районнуң ажылчы чоннары моон мурнунда чаңгыс эвес удаа тургузуп келген. Ынчалзажок пассажирлерниң бо чугула негелдезинге кандыг-даа тодаргай харыы бердинмээн.

Хандагайтыга чедир автобустарны Чаланда хоорайны дамчыштыр аргыштырыы болурунуң аргазы бар. Пассажирлерниң бо негелдезин Хандырар дугайында айтырыгны об-ластың автотрест эргелели хандыр өөренин көргеш, шинтирлээр ужурлуг.

М. ИМАЖЫП,
Ч. МӨҢГЕ.

Харылзаа салбырының ажылын экижидер

Таңды районнуң «Элегес» совхозта харылзаа салбырының ажылында улуг четпестер бар. Ажылчы чоннарның чагаан солуннарын, оларга келген чагааларны чогуур үеэнде таратпас чорук ам-даа үргүлчүлевишаан.

Бодумга чагыдып алган «Сылдысчыгаш» солунну чамдыкта бүгүн айның дургузунда безин эккеп бербейн баар. Харылзаа салбырының ажылында бо четпестерни чайладыр талазы-биле чогуур хемчээн алыр херек.

В. ОММУҢ.

Кижилерниң медерелинде капитализмниң артыышкыннарын ажып эртер дугайында

Коммунистиг ниитилел болза, эргежок чугула материал-техниктиг суур болгаш массаларның бедик культурлуг деннели, коммунистиг медерелдиг чоруу бар турда тургустунган турун болур.

Бистиң чүртүвуска социализмни тургусканы-биле, мөлчүкчү ангыларны үзүткааны-биле хуу өнчүүрек идеологияның болгаш моральдың дазылы турулган. Коммунистиг партияның кайгамчык улуг организациязы болгаш кижизидикчи ажылы ажылчы чоннарның социалистиг медерелдиг чоруунун чайгылыы чок өзериң, совет кижилериң медерелинде капитализмниң артыышкыннарын ажып эртерин хандырып турар. Массаларның политиктиг болгаш күш-ажылчы идепкейи бүдүрүлге планнарын күүседири болгаш ажыр күүседири дээш бүгү улустуң социалистиг чарыжындан, Коммунистиг партияның болгаш Совет күрүнеинин политиказын чаңгыс эп-сеткилдиг деткип турарындан онза илереп турар. Массаларның социалистиг медерелинин кежу илереошкини болза СЭКП-нин ам болур XXI съездизинге алдаа кылдыр чүртте калбарган бүгү улустуң шимчээшкини болур. Боттарынга бедиткен социалистиг хүлээлгелерни албышаан, ажылчылар болгаш инженер-техниктиг ажылдакчылар, колхозчулар, совхозтар болгаш СТС-тер ажылдакчылары бистиң чүртүвуска коммунизмни тургузарының төөгүлүг солуулаларын улам бедик темпилер-биле шинтирлээринге белен чоруун илередип турарлар.

Ажылчы чоннарның медерелдиг чоруунун сонсаал чок өзүп турары массаларының коммунистиг кижизидилгезинин талазы-биле партияның болгаш күрүнеиниң ажыл-чорудулгазының эң чугула түүнелдериниң биредзи болур. Ынчалзажок бистиң кижилеривистиң медерелинде капитализмниң артыышкыннары ам-даа бүрүү-биле узуткаттынмаан дээрзин көрбейн барып болбас. Ол чорук кижилериниң медерели оларның социалистиг амыдыралының хөгжүдезинден хожудан турары-биле таймылбыраттынар.

Эрткен үениң чаңчылдарының кижиниң медерелинге үр үеде читпес чоруун К. Маркс демдеглээн. «Бүгү-ле өлүг салгакчыларның чаңчылдары дириг кижилериниң угаанларынга харам бастыгыышкыны ышкаш чүдүрүп чоруур» (К. Маркс, Ф. Энгельс. Чог., т. 8, арын 119). Ол-ла дугайын В. И. Ленин каш удаа чугаалап чораан. «Миллион-миллион болгаш он-он миллион кижилериниң чаңчылдарының күжү — ол дээрге эң-не көргүнчүг күш» деп ол бижээн (Чог., т. 31, арын 27). Кижилериниң медерелинде капитализмниң артыышкыннарын ажып эртери үр үеник болгаш күженишкиниг демиселди негеп турар дээрзин Ленин баш бурунгаар өттүр көргеп.

ССРЭ-ге-даа, улус демократизының чүрттарынга-даа эрткен үениң артыышкыннары-биле демиселдин дуржулгазы болза, социалистиг амыдыралдан медерелдиң хожудаашкыны капитализмниң артыышкыннарының бар болуп турарының чугула чылдагаанны болур деп чүүлдү бадыткап турар.

Дашкаартан буржуаз идеологияның саңлдары кижилериниң медерелинде капитализмниң артыышкыннарының бар болуп турарының чугула чылдагааннарының база бирээзи. Бистиң кижилеривистиң медерелинге саңлдар халдадыыны кандыг-даа чепсектерин ажыгаарынлан империалистер ойталавайн турар. Ону кылырынга хамыктың мурнунда бистиң социалистиг тургузуувуска хамаарыштыр хоп-нүүлдү нептередип, капиталистиг корум-чурумнарны мактап турар империалистиг күрүнелериниң зажок улуг күрүне машиназын, ажылын ырын үрээр чоруктарда, шажынчы сүзүглелдерде болгаш оон-даа өскелерде илереп турар. Капитализмниң бужар-бак артыышкыннарының бирээзи болза арагалаар чорук болуп турар, ол болза, бүдүрүлгеге улуг хораны чедирбишаан, прогуддаар чоруктарга хаая эвес чедирип турар. Ол ышкаш капитализмниң оон тудак чок чүдек-бужар артыышкыны болза, хулиганнаар чорук болур, аңаа удур хайыра чок демиселди чорудары эргежок чугула.

Кижилериниң медерелинде капитализмниң артыышкыннары, ылаңгыя хөй-ниити организациялары болгаш албан черлери массалар эрттирин болгаш арганарны хереглеп турган кезин, ажаан алырында, бүгү саваңны бөлүп сараатталарында. Бо ажылды күүседиринге бергелер таварышкан деп чүве билдингир, ындыг-даа болза, бергелерни ажып эртер күштер, аргалар бисте бар. Бир эвес механизаторларның, колхозчуларның күш-ажылын шын организастаар, техниканы чөп ажыглаар, күш-ажылдың бүдүрүкчүлүүн бедилер болза арткан тараана кашла хонукта ажаап ап, дүвүренчиг байдалдан уштунуп болур.

С. ТАНЗЫН-ООЛ.

Ооң бижип турары болза: «Совет кижилериниң медерелинде капитализмниң артыышкыннары социализмниң принциптеринге чөрүшкек болуп турары ниитизи-биле шын. Ынчалза-даа коммунизмниң бирги чадазы болза, капитализмни экономика талазы-биле «төрүттүүдүүн турар демдектерин» ап чоруур дээрзин уттуп болбас. Күш-ажылдың хуваалдазының социалистиг принциви долу деп чорукту ам-даа хандырбайн турар. Бистиң экономикавыстың амгы деннелиниң хөгжүдезин турда ук принцип ниитилелдиң бир чамдык кежигүннери эки хандыртынган турда, чамдыктары материалдыг бергелерге таварышкан болур ындыг байдал турун болур...»

Автор маңаа хуваалданың принциви-биле хувааттынып турар байлактарның санын шуут-ла холуп, чогум-на харын ажылдаанын барымдаалаар хуваалданың принципи материалдыг болгаш угаан-бодал байлактарының элбекшилиниң оруу-биле бистиң ниитилелливистиң өзүрүнгаар шимчээшкинин хандырып турар деп чүвени-билбейн турардыр. Чогум-на ооң ужурунда, ажылдаанын барымдаалап хуваалданың принциви совет кижилериниң медерелинде капитализмниң артыышкыннарын деткириниң чылдагаанны болуп канчап-даа шыдавас.

Кижилериниң медерелинде капитализмниң артыышкыннарының үнер дөзү болза хуваалданың принципи эвес, харын ол принципти үрээри болур. Социалистиг ниитилелде кижи бүрүзү ажылдаар болгаш аксеткилдиг күш-ажылы-биле чурттаар аргалыг болуп турар. Ниитилелге удур идегеттер социализмниң принципин — ажылдаанын барымдаалап хуваарының принципин — үрээриниң аргазы-биле ниитилелдиң өрге-ажыктарының күсели-биле маңгыстап чурттаарын оралдажып турарлар.

Кижилериниң медерелинде капитализмниң артыышкыннарының чылдагаанын кым-на ажылдаанын барымдаалап хуваарының социалистиг принципинден дилээр болгур, ол кижи коммунистиг ниитилелдиң тургузарынга ооң ужур-утказын хажыткаңы ол болгур.

Совет кижилериниң медерелинде капитализмниң артыышкыннарының бар болуп турарының чылдагааннарын боттуг байдалдардан дилээриниң чугулазының дугайында болгуун туружун улам бүзүрелдиг болдуурар төлөөде, П. П. Черкашин ССРЭ-де бүгү ниитилел тургузуунда капитализмниң дашкаартан саңлдарының шончаа таваржып турар дээр дугайында бадыткалды кылырынга чедир чулчураан. Ооң бижип турары болза:

«Бистиң иштики ниитилел амыдыралывыс боду капитализмниң дашкаар турун турарының саңлдарынга таваржып турар, ооң хараазы-биле ол система эрги үзел-бодалдың артыышкыннарының нептерээчел чоруун деткип турар ындыг демдектерни, ындыг боттуг байдалдарны бодунда ап чоруур мөзүшынарлыг».

Айтырыгны ынчалдыр тургузаргa чазыглыг болур. Чүге дээрге ол чорук совет ниитилел тургузуунын эвес көргүзүп, алыс утказы-биле ниитилел амыдыралының болгаш ниитилел медерелиниң деңнигүүрүнүн марксичи-ленинчи билиишкининден аткаараашкынны илереп турар.

Кижилериниң медерелинде капитализмниң артыышкыннарының бар болуп турарының чылдагаанларын боттуг байдалдардан дилээриниң чугулазының дугайында болгуун туружун улам бүзүрелдиг болдуурар төлөөде, П. П. Черкашин ССРЭ-де бүгү ниитилел тургузуунда капитализмниң дашкаартан саңлдарының шончаа таваржып турар дээр дугайында бадыткалды кылырынга чедир чулчураан. Ооң бижип турары болза:

«Бистиң иштики ниитилел амыдыралывыс боду капитализмниң дашкаар турун турарының саңлдарынга таваржып турар, ооң хараазы-биле ол система эрги үзел-бодалдың артыышкыннарының нептерээчел чоруун деткип турар ындыг демдектерни, ындыг боттуг байдалдарны бодунда ап чоруур мөзүшынарлыг».

Айтырыгны ынчалдыр тургузаргa чазыглыг болур. Чүге дээрге ол чорук совет ниитилел тургузуунын эвес көргүзүп, алыс утказы-биле ниитилел амыдыралының болгаш ниитилел медерелиниң деңнигүүрүнүн марксичи-ленинчи билиишкининден аткаараашкынны илереп турар.

Кижилериниң медерелинде капитализмниң артыышкыннарының бар болуп турарының чылдагаанларын дугайында айтырыг талазы-биле чазыглыг бодалдарны чамдык юристер база чугаалап турганнар.

(Төнчүзү 4-нү арында).

КУДР-ниң чазааның медеглели

ПХЕНЬЯН. (СЭТА). Кыдаттың улустуң эки-турачыларын Кореядан үндурери бо чылдың октябрь 26-да бурун доозулганы-биле холбаштыр КУДР-ниң чазааның медеглелин ында чарлаан.

Кыдат улустуң эки-турачыларын үндургени Кореяда дүшкүүрлүг чорукту чымчадырынга болгаш корей айтырыгны тайбың шиитпирлээрин үргеделиринге таарымчалыг чаа байдалды тургузарынга чедирип келген деп медеглелде демдеглеп турар.

Мурнуу Кореяны америк империалистерниң эжелеп турары корей улустуң бүгү национал элгелиниң болгаш каражалының кол чылдагааны, а ол ышкаш Кореяны тайбың каттыштырарының оруунда кол моондак болуп турар. Ам кыдат улустуң эки-турачылары Кореядан көжүп чоруурун бир-ле дугаарында доозупканда, америк империалистерниң агрессчи шериглериниң Мурнуу Кореяга артып үргүлчүлээриниң кандыг-даа чылдаттары чок.

Медеглелде оон ынай демдеглеп турары болза, «америк империалистерниң агрессчи шериглерин Мурнуу Кореядан үндүрбээн шаанда бистиң чуртувустуң тайбың арга-биле каттыжыышкыны болдунган туруп шыдавас болгаш Мурнуу Кореяның чону дендии аар-берге байдалга арткан турар, а бүгү корей улус ажок улуг национал элгелди көрүп үргүлчүлээр апаар. Америк империалистерниң агрессчи шериглери Мурнуу Кореядан чоруй баары билек-ле бистиң чуртувусту корэй улус боду демократтыг үндезинге тайбың арга-биле чайлаш чок каттыштырган турар».

Ынчангаш америк империалистерниң агрессчи шериглерин Мурнуу Кореядан саат чок үндуре бээрин КУДР-ниң чаза база дагын чүткүлдүг неген турар.

КНО-нуң кежигүннери күрүнелер болза америк шериглер ол организацияның ат-алдарын баксырадып, Мурнуу Кореяны эжелеп үргүлчүлеп, ол чоруу-биле чуртту тайбың каттыштырарынга шаптыктан турарынче, а ол ышкаш америк империалистерниң Кореяда агрессиязын үргүлчүлээр чорукту болдурбазынче улуг кичээнгейли салыр ужурлуг деп КУДР-ниң чаза онзалап демдеглээн.

КУДР-ниң чазаа болза, америк империалистерниң агрессчи шериглерин Мурнуу Кореядан соңгаарладыышкын чок үндүрер . дугайында оон чөпүүр негелдиин бүгү корей улус болгаш бүгү делегейниң тайбынга ынакшылдыг улустары дегкинр дээрзинге бүзүредиг деп медеглелдиң түңнелинде чугаалап турар.

БКП-ниң болгаш болгар чазактың удуртукчуларының ажылчы чоннар-биле ужуражыышкыннары

СОФИЯ. (СЭТА). Улус ажыл-агыйын хөгжүдериниң үшкү беш чыл планын кызырган хуусааларда күүседир дээш бүгү улустуң шимчээшкини Болгарияда улам-на калбарып турар.

Үлетпүр бүдүрүлгелериниде, кооператив-чер ажылдыг күш-ажылчы ажыл-агыйларда, околия болгаш округ төптериниде ажылчы чоннарның хөй кижилиг хуралдары болуп, үшкү беш чылдың улус ажыл-агыйжы сорулгаларын эң ыска хуусаала күүседириниң хөй санныг курлавырларын идепкейлиг илередип турар. Ол хуралдарның ажылынга Болгарияның партиязының болгаш чазааның удуртукчулары киржип турар. Олар кооператив-чер ажылдыг күш-ажылчы ажыл-агыйларга баргылап, оларның ажыл-агыйларын хөгжүдер талазы-биле тодаргай айтырыгларның дугайында кооператорлар-биле чугаалажып турарлар.

Солун ажыдыышкыннар

ПЕКИН. (СЭТА). «Жэньминь жибао» солунуң дыңналып турарын өзугаар алырга, Нанкин университединиң студенттилери болгаш башкылары Цзянсу болгаш Хэнань можуларынга бүдүрүлге практиказының үезинде чамдык солун ажыдыышкыннарны кылганнар. Баштайгы саналшкын-биле алырга, 200 муң дөрбелчин километр шөлүү эрлеп турар чер аданың далайын илередип тыпканнар. 25 муң чылдар мурнунда тургустунган ол далай Хэнань болгаш Цзянсу можуларның девискээриниде турар, а ол ышкаш Аньхуэй болгаш Пжэцзян можуларның девискээрлериниң чамдыысын хаара тудуп турар. Шаанда ол Чөөн-Кыдат далайның кезээ болуп турган.

Польшада хөй чес рудалыг черлер

ВАРШАВА. (СЭТА). Алдыы Силезияда Глогува хоорайның районундан польша геологтар чес рудалының, хөй курлавырларлыг черлерин тыпкан. Чес рудазы ийи чүс дөрбелчин километр ажыг шөлде ындыг-ла хандыр эвес чыдарын ажаа кылган баштайгы шинчилелдер көрүүзүп турар. Честиг чаа чер болдуңуң курлавырларының талазы-биле Европада ГДР-ниң девискээриниде чыдар эң хөй чес рудалыг черниинден 10 катап хөй болуп турар.

Францияның Коммунистиг партиязының Парижте соңгулда мурнунуң митингизи

ПАРИЖ. (СЭТА-ның корр. А. Баранов). Октябрьниң 28-те Парижке ажылчы чоннарның массалыг митингилери болган. Францияның коммунистиг партиязы бодунуң соңгулда мурнунуң кампаниязын ажыткан. Кышкы цирк бажыңын шыгырт долдур олурушкан муң-муң эр, хөрөөжен француздар Морис Торез баштаан Францияның коммунистиг партиязының удуртукчулары президиумге көстүп келирге бүт кырында турун келгеш байыр чедиргенвер. Митингиниң бүгү киржикчилери пролетаржы гимн «Интернационалды» бир эп-сеткилдиг ырлааннар.

Морис Торез митингини ажыттыгаан, чуртта политиктиг байдалды болган национал хуралга ам болур соңгулдалар-биле холбаштыр партияның сорулгаларын тодаргайлаан.

Оон соонда чүве чугаалаан ФКП ТК-ның политбюрозунуң кежигүнү Вольдек Роше коммунистиг партиялың ажыл-чорудулгаларының программазының кол үүлдерин чугаалаан. «Реакцияның эгелээринче орукту дуглаар болгаш парламентиге күштүг ажылчың база республиканчы оппозицияны тургузар корум-чурумун деткиир сорулга-биле шериглерни дужүрген турган. Англияның чүүн-даа-биле бадыткаттынмаан агрессиязы араб чурттарның улустарының болгаш бүгү делегейниң хөй-ниитизинин талазындан буруу шавыышкынны хайныктырган. Оон түңнелинде Англия бодунуң шериглерин Иорданиядан үндүрерин шиитпирлээн. Ындыг болзаа англи эжелел шериглерни үндүргени Иорданияның иштики херектеринге даштыкы холгаарлаашкынын айыылы шуут узуткаттынганын айытпайн турар. Англи шериг экспедициясы Иорданияга артар деп дыңнаткан. Англи шериг миссиязы чоокта чаа ыда чеде берген.

Сөөлгү чүс чылдарда болуп көрбээн үеренгеш чоокта чаа Францияның мурнуу чүгүне болган. Кудуушкунуг чаашкынның соонда хем сугларының деңнелиг чамдык көвүрүглерлен 12 метр көдүрүлген. Хоорайларда болгаш суурларда бажыннар үрелген. Чуртакчы чон улуг когаралга таварышкан.

Франс Пресс агентилелиниң дыңналып турары болза, үеренгешкиниң Гар департамент улуу-биле когаралаан. Ынды үеренгешкиниң түңнелинде 30 ажыг кижи өлген.

Чурукта: үер үезинде Нозьереде сугга алыскан машина.

Тайбыңга ынак күштерниң тиилелгези

ПАРИЖ. (СЭТА). Франс Пресс агентилелиниң бадыткаашкынын өзугаар алырга англи эжелел шериглерин Иорданиядан Кипрже агаар дамчыштыр көжүрери октябрьның 28-те доозулган болуп турар.

Иракка революстут болуушкуннарның соонда англи шериглерни Иорданияга дужүрген турганы билдингир болгай. Хусейн хаанның улуска удур корум-чурумун деткиир сорулга-биле шериглерни дужүрген турган. Англияның чүүн-даа-биле бадыткаттынмаан агрессиязы араб чурттарның улустарының болгаш бүгү делегейниң хөй-ниитизинин талазындан буруу шавыышкынны хайныктырган. Оон түңнелинде Англия бодунуң шериглерин Иорданиядан үндүрерин шиитпирлээн. Ындыг болзаа англи эжелел шериглерни үндүргени Иорданияның иштики херектеринге даштыкы холгаарлаашкынын айыылы шуут узуткаттынганын айытпайн турар. Англи шериг экспедициясы Иорданияга артар деп дыңнаткан. Англи шериг миссиязы чоокта чаа ыда чеде берген.

«Бистиң адаларывыстың чалыы чорааны»

Бистиң чуртувустуң кинотеатрларында «Бистиң адаларывыстың чалыы чорааны» деп, чаа кино-тоожуну үндүрүп эгелээн. М. Горький аттыг киностудия бо кинону кылып үндүрген. Кинону чогаалдыда Александр Фадеевтиң «Чылча шаптырыышкын» деп романын барымдаалап кылган.

Кинонуң сценарийиниң авторлары И. Алеевская, М. Калик, Б. Рыцаров, тургускан режиссерлары М. Калик, Б. Рыцаров, операторлары И. Ардашников, Б. Середин, Б. Оразов, композитору М. Таривердиев, үн оператору В. Дмитриев, чурукчузу С. Петерсон болуп турар.

«Бистиң адаларывыстың чалыы чорааны» деп фильм көрүкчүлерниң сагыш-сеткилин алызындан хайныктырып кейир. Совет эрге-чагырга дээш демиселдиң алдарлыг чылдарын, совет кижилериниң хостуг болгаш аас-кежиктиг амыдыралчуртталгазы дээш мадырлыг демиселчилериниң өлүм чок херектерин ында көргүскен.

Ак-гвардейжилерге кыстырган партизан отряды атказрлап турган, ук отрядты Левинсон удуртуп чораан.

Дайзыннар-биле тулчуушкуннардан чайлавышаан, кижилерин камгалаан артырбышаан, балгаш-тулаларны таварты шыргай аырга-арыглыг чинге оруктар-биле Левинсон дайзынга улур шиитпирлиг шавар халдаашкынны кылырда, өске партизан отряттары-биле каттыжып алырын күүзөш, ак-гвардейжилериниң бүзөөлөөшкинин шуут-ла чаза таварып үүп турган. Левинсон чүгле угаангыр болгаш дидим сорултуг командир эвес, харын бүгү амыдырал-чуртталгазы коммунизм дээш демиселдиң улуг идеязынга чагыткан өөлдек, дыңнангыр, кайгамчык эки кижизидикчи.

Ажылчын шахтерлар Дубов, Морозка болгаш оон кадайы Варя, мадырының өлүмү-биле өлген, болу бүткен салым-чаянныг дайынчы Метелица ышкаш ындыг кижилерге Левинсон изиг ынакшылдыг чораан.

Буржуаз культура болгаш мораль-биле хөй орукта холбашкан интеллигенция арызындан үнген аныяк кижи болур Мечикти улустуң арызындан үнген үстүнде кижилерге удурланыштыр тургузуп көргүскен. Партизаннарны чүү чүве хөделдирип турарыл, олар чүүн нүүрүнде өлүмче үткүштүр барып турарыл деп чүвени Мечик билбээн.

Ол бөлүүн кижилериниң даштындан көөрге, каржызымзар ышкаш байдалын көргеш, оларның төөгү талазы-биле кайгамчык чаагайын Мечик билбээн.

Морозка-биле кады хайгыылчыга чорудуптарга, ак-гвардейжилерге, Мечик бир-ле дугаарында таваржы берген. Улуг айыылдың дугайын Мечик эштеринге сагындырып дыңнадыр хүлөөлгелиг турган, ынчалзажок ол бодунуң хуузунда эргежаныын камгалаан, чүдек-бужары-биле дезин, революциялан өскерлин атказрлаан. Оон соо-биле чоруткан Морозканы дайзыннар бүзөөлей берген. Ол чүнү-даа бодаваан, үш улаштыр боолаан болгаш айыылдың дугайын өөрүнге сагындырып дыңнаткаш, мадырлыы-биле өлген.

Дайзынларны чаза таварып үнер деп карачаңгыс шын шиитпирни Левинсон кылган. Кыска, изиг-тулук, хан төгүүшкүнүг ол, тулчуушкунга хөй-хөй кижилер өлген. Чугле хөй-эрес бөлүк партизан дайзынларның бүзөөлөөшкинин чаза таварып үнер аргалыг болган.

Олар боттарының командири баштадыр дагның сүүр бажыңга үүп келирге, партизаннарның чаа отряттарының турун алган, оларны маңнаа турары хем уну шыныа оларның мурнунга чатылып келген.

«...Бистиң үениң кижилери! Бо дээрге, силерниң адаларыңар болгаш кыргаң адаларыңар чорааннардыр, ынчан оларның хар-назыны бөгүн силерни хире турган».

«Бистиң адаларывыстың чалыы чорааны» деп фильмниң аныяк тургузукчулары болгаш күүседикчилери боттарының чалыы чүректеринде бүгү-ле изиг чүткүлүн болгаш шынчызын ында киргеннер. Экранда болуп турар бүгү-ле чүүлдерни мырыңай өгелиндеи ужунга үндүр ынчангаш көрүкчүлер ханы сонуурган турар.

Чурукта: фильмден кадр.

С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

БУЗУЛБАС НАЙЫРАЛ

Аньдунга болган митинг

ПЕКИН. (СЭТА). Кыдат улустуң эки-турачыларының өөлгү бөлүүнүң КУДР-деп төрөөн чуртунга эөп келгенинге турасказаткан массалыг митинг октябрь 27-ниң эртенинде Аньдунга болган.

Кыдат улустуң эки-турачыларының кезектериниң офицерлери болгаш солдаттары кыдат улустуң эки-турачыларының командылакчызы генерал-полковник Ян Юн болгаш комиссар генерал-полковник Ван Пин баштадыр митингиге киришкен.

Кыдат эки-турачыларны уткуп келген төлөөлериниң баштыңы Ляо Чжэн-чжи митингиге байыр чедирип чүве чугаалаан. Кыдаттың Коммунистиг партиязының, улустуң организацияларының болгаш чуртту демократтыг партияларының өөрүнээзинден, 600 миллион бүгү кыдат улустуң өөрүнээзинден ол төрөөн чуртунда эөп келген кыдат улустуң эки-турачыларынга изиг байыр чедирген.

Кыдат улустуң эки-турачылары боттарының кезектериин Кореядан үндүрер талазы-биле боттарының айтып алган планын бүрүн күүсеткен деп Ляо Чжен-чжи демдеглээн. Бо дээрге кыдат болгаш корей улустарының бүгү-ниити тайбынче шынчы күзелин, а ол ышкаш тайбыңны камгалаар аргалыынга оларның быжыг бүзүрелдиин тодаргай көргүзүп турар.

Ынчалзажок америк агрессорлар Мурнуу Кореяда ам-даа турбушаан болгаш КУДР-ниң айыыл чок чоруунга болгаш Азияда тайбынга кыжанмышаан, Мурнуу Кореядан чоруурундан өйталап турар деп чүвени ол онзалап демдеглээн.

КУДР-ниң КУР-да элүүн черниң чөвүлекчизи Мун Сэ Су кыдат улустуң эки-турачылары болгаш Кореяның улус армиязы хол-холдарындан туттунчуп алгаш демисешпишаан, бүгү бергелерни ажыл эрткен болгаш америк империализмиң КУДР-ниң соңгу кезээнче, а оон соонда Соңгу-чөөн Кыдатче шүргүп кирер дээн планнарын үскен деп медеглээн.

Кыдат улустуң эки-турачылары Кореяга турган сес чылдарының дургузунда корей улус-биле кады дем каттыштырган тулчуушкуннарга болгаш амыдыралга бузулбас найыралды каңнылдырган деп кыдат улустуң эки-турачыларының командылакчызы генерал-полковник Ян Юн митингите медеглээн.

Кыдат улустуң эки-турачылары тайбыңның эргe-ажыктарынга таарыштыр бодунуң инициативазын өзугаар Кореядан боттарының кезектерин бүрүн үндүрүп алган, ынчалзажок америк шериглер Мурнуу Кореяны ам-даа эжелеп үргүлчүлеп, АКШ Тайвань өөжүнге шериг агрессиязының талазы-биле бодунуң политиказын үргүлчүлеп турар-дыр деп генерал-полковник Ян Юн медеглээн.

Бо таварылганы ажыглап алгаш база дайынның америк кыпсыкчыларынга: төөгүге болган чүүлдерди үгаан-сарыыл кирер дуржулга алыр үеңер келген. Бир өвес Мурнуу Кореядан боттарының шериглерин дүрген-не үндүрүп ап, Кыдаттыы болур Тайваньдан болгаш Пэнхулледоодан арлып-ла чорүй баар болдуңарза улам эки, ынчаныс болзуңарза кадыг-дошкун шаажылаттырар апаарынарны шынгыы сагындырып тур бис деп, кыдат улустуң эки-турачыларының командылакчызы чугаазының түңнелинде демдеглээн.

Кижилерниң медерелинде капитализмниң артыышкыннарын ажып эртер дугайында

(Төнчүзү).

1957 чылда үндүрген «Кеземчекүш-ажыл эргезинин айтырыглары» деп чыылдада А. М. Яковлевтиң үүлүнде хуваалданың социалистиг принцивин бистиң чуртувуска кембуруу үүлгедир чорукту катаптаарынга байдалды тургузуп болур деп бадыткаан. Автор ынча деп бижип турар: «Социализм үезинде ажып эртинмээн «буржуаз эргенин кызыы хемчээли» (В. И. Ленин), байлактарны капиталдың хемчээлинден хамаарыштыр хуваар капиталистиг хуваалдадан хемчөл чок бедик, ынчалза-даа хереглээнин барымдаалап хуваарының коммунистиг принцивинден куду турун турар принциптин, ажылдааның барымдаалап хуваар принциптиң чайлаш чок үр турары,—бо бүгү, буржуаз формацияның өлөөн үр үеде чуруттан эрттирип турар муң-муң чылдарның үүрмек өнчүзүрек моралы-биле чергелештир, бистиң чуртувуска кем-буруу үүлгедир чорукту катаптаашкынының турун турарынга байдалдарны тургузар аргалыг болуп турар».

Авторнуң ол туружу кем-буруу үүлгедир чорукту чылдаганнарын алызында барып социалистиг бүдүрүлге харылзааларының системазындан дидээринге чедирип турардыр, ол дээрге херек кырында боттуг байдалга шуут чөрүшкек болуп турар.

Кижилерниң медерелинде капитализмниң артыышкыннарының идерөөшкиннериниң кайы-бир тодаргай хевирлерин удурланышкак чөрүүлөөлериниң илерөөшкини кылдыр көөр болза база шын эвес. Ниитилелге удур үүлгедиишкиннерни кылып турар дайзын идегеттер биле эрткен үениң артыышкыннарындан медерели ам-даа хосталбаан ажылчы чоннарның аразында принципиалдыг ылгалдарны холуур чорук практика кырынга улуг чазыгларга болгаш социалистиг хоойлу дүрүмү хажыдарынга чедирип болур. Чижээ, идеализмниң хевирлериниң бирээзи шажынчы идеологиябиле эптеш чок демиселди маркеизм-ленинизм чорудуп турар. Ынчалза-даа шажынчы үеледерден алырылбаан ажылчы чоннар совет ниитилелдиң дайзыннары дээн канчап-даа ол эвес.

Амгы үедеги байдалдарда күш-ажылды болгаш ниитиниң өнчү-хөренгизин социалистиг өзу-биле коорүнге кижизидери өнза улуг ужурдузалыг болуп турар. Күш-ажылдың сагылга-чурумунуң үрекчилери, социалистиг тургузугнуң экономиктиг үндезини болуп турар ниитиниң социалистиг өнчүзүнге, а ол ышкаш ажылчы чоннарның хуузунда өнчүзүнге халдаашканнар биске чок турарынга совет хөй-ниити хан-дамырындан сонуургалдыг.

Хөй-ниити организацияларының бодамчалыг болгаш хүн бүрүдеги кижизидилге ажылы массаларның коммунистиг медерелдиг чорудуу өстүрери дээш демиселге бирги чергенин ролюн ойнап турар. СЭКПнің XX съездизи ажыл-агый болгаш культура тургузуушкунунга, ажылчы чоннарның коммунистиг кижизидилгезинин херээнге профэвилелдериниң, Советтерниң, комсомолдуң ролюн шиитпирлип-биле көдүрерин негээн.

Бүзүредириниң методу болза, коммунистиг кижизидилгеде кол үүл болур. Ындыг болза-даа социалистиг ниити чуртталганың дүрүмнериниң үрекчилеринге хамаарыштыр эрге, күрүне албадалының ролюн чедир үнелевес болза улуг чазыг болур ийик. Чурум чок болгаш салдынчак чорукту үеренгешкиннерби-биле демиселди «чүгле пропаганда болгаш агитация-биле» кызыгаарлавайн, «чүгле чарышты организаттаары-биле, чүгле организакчыларны шилип алыры-биле эвес,—демиселди албадаашкын-биле база чорудар херек» деп В. И. Ленин бижээн (Чог., т. 27, арын 236).

Ажылчы чоннарның материалдыг чаагай байдалының болгаш культурлуг деңнелиниң соксаал чок өзүлдези, массаларны коммунистиг өзуга кижизидер талазы-биле хөй-ниити болгаш күрүне организацияларының ажыл-чорудулгазын уламна калбартыры совет кижилериниң медерелинде капитализмниң артыышкыннарын ажып эртериниң чорудулгазын дүргедип турар.

Б. МАНЬКОВСКИЙ,
юридика эртемнериниң доктору.

Номчукчуларның чагаалаарындан

Бо өөредилге чылында Чөөн-Хемчик районнуң «Коммунизм-че орук» колхозта чеди чыл школазын ортумак школа кылдыр эде организаттаан. Ынчангаш ам каш чыл эртерге өвөөн эвес аныяктар ортумак школаны бодунуң колхозунда доозар.

К. ОЙДУП-ООЛ.

* * *

Ховалыг Чолдак-оол районнуң Жданов аттыг колхозтуң хүндүлел самбырызында база кирип турар.

М. БИЧЕ-ООЛ.

* * *

Эртken чылларда бодаарга бо өөредилге чылында Кызылдың башкы училищезинин сурдууларынга ниити чурталга бажыңарының талазы-биле хандырлгазы дыка өкпрей ам 80 харлыг. Ынчалзажок ол колхоз бүдүрүлгезинге үлүүн база кирип, колхозтуң 58 ажыы аттарын кадарып турар. Ылаңгыя тараа ажаан алышкынының үезинде аттарны ол эки кадарып, ажаан, тежээн турган. Ховалыг Чолдак-оолдуң ады бистиң Улуг-Хем районнуң өөрүнде өлүмче уткуштур барып турарыл деп чүвени Мечик билбээн.

Ол бөлүүн кижилериниң даштындан көөрге, каржызымзар ышкаш байдалын көргеш, оларның төөгү талазы-биле кайгамчык чаагайын Мечик билбээн.

Морозка-биле кады хайгыылчыга чорудуптарга, ак-гвардейжилерге, Мечик бир-ле дугаарында таваржы берген. Улуг айыылдың дугайын Мечик эштеринге сагындырып дыңнадыр хүлөөлгелиг турган, ынчалзажок ол бодунуң хуузунда эргежаныын камгалаан, чүдек-бужары-биле дезин, революциялан өскерлин атказрлаан. Оон соо-биле чоруткан Морозканы дайзыннар бүзөөлей берген. Ол чүнү-даа бодаваан, үш улаштыр боолаан болгаш айыылдың дугайын өөрүнге сагындырып дыңнаткаш, мадырлыы-биле өлген.

Дайзынларны чаза таварып үнер деп карачаңгыс шын шиитпирни Левинсон кылган. Кыска, изиг-тулук, хан төгүүшкүнүг ол, тулчуушкунга хөй-хөй кижилер өлген. Чугле хөй-эрес бөлүк партизан дайзынларының бүзөөлөөшкинин чаза таварып үнер аргалыг болган.

Олар боттарының командири баштадыр дагның сүүр бажыңга үүп келирге, партизаннарның чаа отряттарының турун алган, оларны маңнаа турары хем уну шыныа оларның мурнунга чатылып келген.

«...Бистиң үениң кижилери! Бо дээрге, силерниң адаларыңар болгаш кыргаң адаларыңар чорааннардыр, ынчан оларның хар-назыны бөгүн силерни хире турган».

«Бистиң адаларывыстың чалыы чорааны» деп фильмниң аныяк тургузукчулары болгаш күүседикчилери боттарының чалыы чүректеринде бүгү-ле изиг чүткүлүн болгаш шынчызын ында киргеннер. Экранда болуп турар бүгү-ле чүүлдерни мырыңай өгелиндеи ужунга үндүр ынчангаш көрүкчүлер ханы сонуурган турар.

Чурукта: фильмден кадр.

С. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Хлеб садарының чуруму

Хлеб садып алыр дээш, булка садыынче баарда, бажыңдан арыг аржыылды азы шоодайжыгашты ап алыр. Чаа пес азы клеенкадан тускай шоодайжыгашты кылып алза эки. Ындыг шоодайжыгаш хирленирге-ле ону чүп турар херек. Картофель болгаш өске-даа продуктулар суп турган сумка иштин арыглап, аштавайн, аңаа хлеб суп болбас.

Кижиниң холдарын дамчыштыр сумка иштинче хир кире берип болур, ол хир хлебке чыпшынар, а доозунга болгаш хирге хөй-хөй микробтар чоруурун билир болгай бис. Оларның аразынга халдавырлыг зарыгларның, чижээ, дизентериянын, ижин тифиниң микробтары-даа чоруур.

Хлеб садып ап чоруан кижи бажыңга чаныы келгеш, хлевин ужулгаш, хаалгыг шкаф иштинге азы тускай арыг болгаш мунгаш хааржак иштинге суттар ужурлуг. Бир эвес картон азы демир хааржак шуут мунгаш болза анда хей үнер черлерни кылыр.

Хлеб суттар сакпыңның азы хааржактың иштин хүн бүрүле ийикпе бир хонгаш-ла аштап арыглап база агаарладып турары чугула. Доозундан, сөөктерден, тараканнардан болгаш күскелерден хлебти камгалаар херек. Чүге дизе олар хлебке халдавырлыг зарыглар микробтарын чыпшырып болурлар.

Хлебти кезер мурнунда изиг отка каш минуталар иштинде чылыдыр тургузуптарга, оон амданы өлөөн өкижиир. Ол чорук хлебтиң даштыкы карттын хоралыг микробтардан база арыглаар.

Хлебти холдар-биле туйуп, колдуктарга кызыдып, карманка, хирлиг сумка азы шаараш хендир четки иштинге суп болбазын эки билири чугула.

Тыва областың Санитар-чыгыдыышкын бажыңы.

ОБЛАСТЫҢ КИНОЭКРАННАРЫНДАН

деп кинону көрүнер.

Хамаатылар!

Күрүнеиің 3 хуулуг ойнаашкынныг иштики чөөшкининиң № 12 талоннуг облигацияларын ажаалга кассаларындан садып алыңар.

Ол талон болза 1959 чылдың сентябрь 30-де болур ойнаашкыннарның немелде тиражынга киржир эргени берип турар.

Ол чөөшкининиң облигацияларын № 12 талон-биле болгаш оон дараазындагылары-биле кады 1959 чылдың январь 1-те чедир садар.

Чөөшкининиң 11 разрядтарынга 1959 чылдың сентябрь 30-де болур немелде тиражта таваржыр ойнаашкыннар:

100 муң рубльдиң 11 ойнаашкыннар,

50 муң рубльдиң 55 ойнаашкыннар,

25 муң рубльдиң 275 ойнаашкыннар,

10 муң рубльдиң 880 ойнаашкыннар,

5 муң рубльдиң 8800 ойнаашкыннар,

1 муң рубльдиң 25300 ойнаашкыннар,

400 рубльдиң 91179 ойнаашкыннар.

Оон-биле холбаштыр ойнап алган түүнү берип турган, ойнап алган облигацияларның өртөөн төлөөр болгаш облигацияны оон соңгаар тиражка киргиштирбес, а чорудун турар тиражтарга ойнаашкыннарның саны бүгү үелерде өскерилбес артар, ынчангаш ойнаашкыннар тиражы көвүүзөр.

Тиражтарны чыл бүрүле ол-ла айның ол-ла хүнүнде чорударын дыңнадып тур фис, тодаргайларга:

Кол тиражтарны—январь 30-де, март 30-де, май 30-де, июль 30-де, сентябрь 30-де болгаш ноябрь 30-де, а немелде тиражты сентябрь 30-де.

Облигацияны садып алыңар!

Ойнаашкыннарның тиражынга киржиңер!

КЫЗЫЛДЫҢ ТӨП АЖААЛГА КАССАЗЫ.

РЕДАКЦИЯНЫҢ АДРЕЗИ: Кызыл, Шетинкин кудумчузу, бажың № 3. ТЕЛЕФОННАРЫ: редакторнуң 3 — 62, редакторнуң оралакчызының, иштики информация киллизинин 3 — 88, харыысалгалыг секретарының, культура болгаш амыдырал киллизинин 4 — 98, партийжи амыдырал, пропаганда, үлетпүр болгаш транспорт, кедээ ажыл-агый киллистериниин 3 — 68, чагаа киллизинин база бухгалтериниң 3 — 65.

ТС—01107. Культура эргелелинин типографиязы.